

การจัดการต้นทุนการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชัง
ในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พ.ศ. 2568

การจัดการต้นทุนการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชัง
ในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2568

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

การจัดการต้นทุนการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชัง
ในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Dalaphet Soukkhy

การค้นคว้าอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร

พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(อาจารย์ ดร.รัชนีวรรณ คำตัน)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(อาจารย์ ดร.กอบลาภ อารีศรีสม)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิณี อารีศรีสม)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ประธานอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร

(รองศาสตราจารย์ ดร.พุมิสรณ์ เครือคำ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการรับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยยศ สัมฤทธิ์สกุล)

รองอธิการบดี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ชื่อเรื่อง	การจัดการต้นทุนการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชัง ในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ชื่อผู้เขียน	Mrs. Dalaphet Soukky
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	อาจารย์ ดร.รัชนิวรรณ คำตัน

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์องค์ประกอบต้นทุนหลักที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง 2) ศึกษากลยุทธ์และวิธีการจัดการต้นทุนที่เกษตรกรที่เลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง 3) เพื่อเสนอแนวทางในการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตต่อการเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยคือเกษตรกรที่ประกอบอาชีพการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง จำนวน 7 ราย จากพื้นที่ 3 อำเภอในจังหวัดหลวงพระบาง โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นชายวัยกลางคน (36-54 ปี) มีระดับการศึกษาสูงถึงปริญญาตรีและมีมัลติเพล็กซ์ โดยส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเพาะเลี้ยงปลานิลเฉลี่ย 6.43 ปี และมีการลงทุนในธุรกิจผ่านแหล่งเงินทุนส่วนตัว จำนวนกระชังเฉลี่ย 41 กระชัง โดยการลงทุนเฉลี่ยอยู่ที่ 12,231,967 บาท ส่วนของรายได้และผลกำไร พบว่าผู้ประกอบการมีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 14,491,163 บาทต่อปี และมีกำไรเฉลี่ยปีละประมาณ 1,971,200 บาท ต้นทุนหลักประกอบด้วยค่าอาหารปลา ค่าแรงงาน ค่าขนส่ง ค่าเช่าพื้นที่ และค่าไฟฟ้า ซึ่งค่าอาหารปลามีสัดส่วนสูงสุดในต้นทุนทั้งหมด ส่วนต้นทุนรองที่สำคัญคือค่าจ้างแรงงานและค่าไฟฟ้า ปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศและปัญหาทางเศรษฐกิจมีผลกระทบต่อการจัดการต้นทุนในการเพาะเลี้ยงปลานิล

การศึกษานี้มุ่งวิเคราะห์กลยุทธ์และวิธีการจัดการต้นทุนของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง จังหวัดหลวงพระบาง พบว่าเกษตรกรมีการใช้แรงงานในครอบครัว การวางแผนขายหลากหลายช่องทาง และการติดตามต้นทุนอย่างมีระบบ อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดด้านการพึ่งพาวัสดุนำเข้าและขาดการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เกษตรกรจึงเสนอให้มีการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี การอบรม และการขยายตลาด เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืน

แนวทางในการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในระยะยาวนั้น พบว่าเกษตรกรให้ความสำคัญกับการเพาะพันธุ์ปลาด้วยตัวเอง การจัดสรรสถานที่เลี้ยงที่เหมาะสม การใช้ทรัพยากรในชุมชน และใช้เทคโนโลยีในการควบคุมคุณภาพน้ำ ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนการฝึกอบรม และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการบริหารจัดการต้นทุน รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการขายและลดต้นทุนในการขนส่ง ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการต้นทุนและการใช้กลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ธุรกิจการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง

คำสำคัญ : ผู้ประกอบการ, การเพาะเลี้ยงปลานิล, กระชังปลา, การจัดการต้นทุน, แม่น้ำโขง

Title	COST MANAGEMENT OF TILAPIA CAGE CULTURE IN THE MEKONG RIVER, LUANG PRABANG PROVINCE, LAO PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC
Author	Mrs. Dalaphet Soukkhy
Degree	Master of Science in Resources Management and Development
Advisory Committee Chairperson	Dr. Ratchaneewan Kamton

ABSTRACT

This objectives of the study were to: 1) analyze the main cost components related to tilapia cage farming in the Mekong River, 2) examine the strategies and cost management practices of farmers engaged in tilapia cage farming in the Mekong River, and 3) propose guidelines for reducing costs and improving production efficiency sustainably for tilapia cage farming in Luang Prabang Province, Lao People's Democratic Republic. The study employed qualitative research methods, with the participants being seven farmers engaged in tilapia cage farming from three districts in Luang Prabang Province. Data was collected through in-depth interviews and analyzed using content analysis.

The findings revealed that the majority of the operators were middle-aged men (36-54 years old), with education levels ranging from high school to bachelor's degrees. Most participants had an average of 6.43 years of experience in tilapia farming and financed their operations through personal funds. The average number of cages was 41, with an average investment of 12,231,967 Bath. In terms of revenue and profit, it was found that entrepreneurs earned an average annual income of approximately 14,491,163 Bath, with an average annual profit of around 1,971,200 Bath. The main cost components included fish feed, labor costs, transportation, land rental, and electricity. Among these, fish feed accounted for the largest proportion of total costs, while secondary costs such as labor wages and electricity were also significant. External factors, such as weather changes and economic challenges, impacted the cost management of tilapia farming.

This study examines cost management strategies of Nile tilapia cage farmers in the Mekong River, Luang Prabang. Farmers utilize family labor, plan diverse sales strategies,

and monitor costs systematically. However, they face limitations such as reliance on imported feed and lack of modern technology. The study suggests support in technology, training, and market expansion to enhance long-term competitiveness.

The study also found that to reduce costs and improve production efficiency in the long term, farmers emphasized the importance of breeding fish themselves, allocating suitable farming locations, utilizing community resources, and applying technology to monitor water quality. It is recommended that the government and relevant agencies support training and promote the adoption of new technologies for cost management, as well as infrastructure development to facilitate sales and reduce transportation costs. The results highlight the significance of effective cost management and the adoption of efficient strategies to ensure the long-term sustainability of tilapia cage farming in the Mekong River.

Keywords : Entrepreneurs, Tilapia Farming, Fish Cages, Cost Management, Mekong River

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้านักศึกษาระดับปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้ทำการศึกษา หัวข้อการจัดการต้นทุนการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.รัชนีวรรณ คำตัน อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่คอยให้คำปรึกษา ชี้แนะ สนับสนุนแนวทางในการทำวิจัยมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.กอบลาภ อารีศรีสม และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิณี อารีศรีสม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ตลอดจนคณาจารย์และบุคลากร สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ทุกท่าน ที่ได้ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัยในครั้งนี้ทุกขั้นตอน จนงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ จึงขอกราบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ในนามข้าพเจ้า ขอขอบพระคุณ สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร และมหาวิทยาลัยแม่โจ้เป็นอย่างสูง ที่ได้มอบทุนการศึกษาอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาของข้าพเจ้า ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรทุกท่านของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการสนับสนุนทางการศึกษา และได้มอบโอกาสอันดีนี้แก่ข้าพเจ้า

ที่สำคัญยิ่ง ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ให้ความกรุณาอนุเคราะห์ข้อมูล และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้

เหนือสิ่งอื่นใด ผู้ศึกษาขอน้อมระลึกถึงพระคุณของบิดา มารดา ครอบครัว ญาติมิตร เพื่อนร่วมชั้นเรียน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และผู้มีส่วนช่วยสนับสนุนทุกท่าน ที่คอยให้กำลังใจสนับสนุนจนการศึกษาครั้งนี้ สำเร็จตามความมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้

Dalaphet Soukkhy

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ซ
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญภาพผนวก	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
บทที่ 2 การตรวจสอบเอกสาร.....	7
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับปลานิล.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุน	9
แนวคิดเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชัง	11
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
ภาคสรุป	15
กรอบแนวคิดในการวิจัย	17

กรอบแนวคิดการวิจัย	19
บทที่ 3 วิธีที่ดำเนินการวิจัย	20
รูปแบบการวิจัย	20
สถานที่ดำเนินการวิจัย	20
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	20
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	21
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	22
การเก็บรวบรวมข้อมูล	22
การวิเคราะห์ข้อมูล	23
บทที่ 4 ผลการวิจัย	24
ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง	24
ตอนที่ 2 องค์ประกอบต้นทุนหลักที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	28
ตอนที่ 3 กลยุทธ์และวิธีการจัดการต้นทุนที่ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	31
ตอนที่ 4 แนวทางในการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพ การเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	33
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	38
สรุปผลการวิจัย	38
อภิปรายผลการวิจัย	41
ข้อเสนอแนะ	45
บรรณานุกรม	47
ภาคผนวก	50
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์การวิจัย	51

ภาคผนวก ข ภาพประกอบการวิจัย.....	55
ประวัติผู้วิจัย.....	63

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 กรอบการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต.....	17
ตารางที่ 2 ลักษณะประชากรของผู้ให้สัมภาษณ์.....	26
ตารางที่ 3 ลักษณะการลงทุนและผลกำไร.....	28

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	19
----------------------------------	----

สารบัญภาพผนวก

หน้า

ภาพผนวกที่ 1 อาหารปลานิลเล็ก และ อาหารปลานิลใหญ่ ที่นำเข้าจากประเทศจีนโดยตรง ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2567	56
ภาพผนวกที่ 2 กระชังปลาที่บ้านช่างไห เมืองปากอู แขวงหลวงพระบาง ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2567	56
ภาพผนวกที่ 3 กระชังปลาที่บ้านพรชัย นครหลวงพระบาง แขวงหลวงพระบาง ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2567	57
ภาพผนวกที่ 4 กระชังปลาที่บ้านแสนสุข นครหลวงพระบาง แขวงหลวงพระบาง ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2567	57
ภาพผนวกที่ 5 กระชังปลาที่บ้านดำน เมืองจอมเพชร แขวงหลวงพระบาง ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2567	58
ภาพผนวกที่ 6 กระชังปลาที่บ้านจ่านใต้ เมืองจอมเพชร แขวงหลวงพระบาง ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2567	58
ภาพผนวกที่ 7 กระชังปลาที่บ้านปากหลิ่ง เมืองจอมเพชร แขวงหลวงพระบาง ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2567	59
ภาพผนวกที่ 8 ลงพื้นที่เก็บข้อมูล (สัมภาษณ์) จากรายที่ 1 และรายที่ 2 ที่บ้านช่างไห เมืองปากอู แขวงหลวงพระบาง ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2567	59
ภาพผนวกที่ 9 ลงพื้นที่เก็บข้อมูล (สัมภาษณ์) จากรายที่ 3 ที่บ้านพรชัย นครหลวงพระบาง แขวงหลวงพระบาง ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2567	60
ภาพผนวกที่ 10 ลงพื้นที่เก็บข้อมูล (สัมภาษณ์) จากรายที่ 4 ที่บ้านแสนสุข นครหลวงพระบาง แขวงหลวงพระบาง ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2567	60
ภาพผนวกที่ 11 ลงพื้นที่เก็บข้อมูล (สัมภาษณ์) จากรายที่ 5 ที่บ้านดำน เมืองจอมเพชร แขวงหลวงพระบาง ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2567	61
ภาพผนวกที่ 12 ลงพื้นที่เก็บข้อมูล (สัมภาษณ์) จากรายที่ 6 ที่บ้านจ่านใต้ เมืองจอมเพชร แขวงหลวงพระบาง ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2567	61

ภาพผนวกที่ 13 ลงพื้นที่เก็บข้อมูล (สัมภาษณ์) จากรายที่ 7 ที่บ้านปากหลิ่ง เมืองจอมเพชร แขวงหลวงพระบาง ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2567	62
--	----

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปลานิล มีถิ่นกำเนิดในทวีปแอฟริกา พบทั่วไปในแหล่งน้ำจืดในประเทศชูดาน ยูกันดา และ ทะเลสาบแทนกันยิกา มีชื่อทั่วไปว่า Nile Tilapia มีชื่อวิทยาศาสตร์ *Oreochromis niloticus* จัดอยู่ในสกุล Cichilidae เริ่มนำปลานิลมาเลี้ยงตั้งแต่ปี ค.ศ 1950 โดยเฉพาะที่กำแพงนครหลวงเวียงจันทน์ โดยนำแนวพันธุ์ดังกล่าวมาจากประเทศไทย ซึ่งเป็นพันธุ์ชนิดเล็กจึงไม่ค่อยนิยมเลี้ยงกัน ต่อมาปี 1968 ได้นำเอาปลานิลชนิดพันธุ์ใหญ่เข้ามาเลี้ยง โดยท่าน Dr. Rasuhiko Taki และ ท่าน Gsusski เป็นผู้นำมาเผยแพร่ จากนั้นได้มีการเลี้ยงแพร่หลายในท้องถิ่นต่าง ๆ ใน สปป. ลาว เพราะเป็นปลาที่เลี้ยงง่ายสามารถแพร่พันธุ์ตามธรรมชาติ ในปัจจุบันปลานิลชนิดนี้ได้กลายเป็นปลาธรรมชาติในแม่น้ำโขงของ สปป. ลาว (อุดม พรคำเพ็ง, 2544)

แม่น้ำโขงถือเป็นแหล่งที่มีความหลากหลายของพันธุ์ปลากว่า 1,100 ชนิด และเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำจืดที่มีขนาดใหญ่ที่สุดรองจากแม่น้ำอเมซอน ในแต่ละปีสามารถจับปลาได้ประมาณ 2.6 ล้านตัน คิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 75 และมีมูลค่าสูงถึง 17,000 ล้านดอลลาร์ต่อปี (World Wide Fund For Nature (WWF), 2564)

ปลานิล เป็นปลาที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศลาว เป็นปลาที่เลี้ยงง่าย มีการเจริญเติบโตดี ตลาดมีความต้องการ และมีมูลค่าสูง มีการผลิตปลาเนื้อมากถึง 465,000 ตัน/ปี ใน สปป.ลาว มีการเลี้ยงปลานิลในกระชังประมาณ 7,400 กระชัง อันดับแรกคือ กำแพงนครหลวงเวียงจันทน์ ประมาณ 3,300 กระชัง แขวงจำปาสัก 1,700 กระชัง แขวงสะหวันนะเขต 600 กระชัง และมีอยู่แขวงเวียงจันทน์ แขวงบริคำไซ แขวงคำม่วน และแขวงดอื่น ๆ 1,800 กว่ากระชัง. นอกจากนี้ยังมีปลาธรรมชาติที่เป็นปลาเศรษฐกิจ ส่งออกไปสู่ประเทศใกล้เคียงประมาณ 10,000-12,000 ตัน (กระทรวงกลาโหมและป่าไม้, 2562ก) ประชาชนสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ในชุมชนกว่า 75 เปอร์เซ็นต์ ของสัดส่วนประชากร ยังคงต้องพึ่งพาปลาเป็นอาหาร ปริมาณการบริโภคปลาเท่ากับ 24.5 กิโลกรัม/คน/ปี ของปลาน้ำจืด ในท้องตลาดปลานิลมีราคา 40,000 กีบ/กิโลกรัม (80 บาท/กิโลกรัม) เป็นราคาที่สูงเมื่อเทียบกับปลาชนิดอื่น และมีปริมาณความต้องการมากเพิ่มขึ้นทุกปีเพื่อบริโภคภายในประเทศ ในฟาร์มลูกพันธุ์ปลานิลมีราคา 300 กีบ/ตัว (60 สตางค์/ตัว) (Oulaitham, 2020)

ปัจจุบัน การจับปลาเพื่อบริโภคเหมือนสมัยก่อนอาจเป็นเรื่องที่ยากขึ้น ปลาตามแหล่งน้ำธรรมชาติมีปริมาณที่ลดน้อยลง จึงมีการเพาะเลี้ยงปลาเพื่อบริโภคกันมากขึ้น รวมทั้งเลี้ยงเป็นเชิงการค้าที่เกิดขึ้นงานสร้างรายได้เลี้ยงครอบครัว ได้สร้างวังสวนเพื่ออนุรักษ์สัตว์น้ำได้ทั้งหมด 885 แหล่ง มีการปล่อยปลาลงแหล่งน้ำต่าง ๆ หลายกว่า 150 ล้านตัว ผลผลิตปลาได้ประมาณ 300 ล้านตัวต่อปี เพิ่มขึ้น 20% จากปี 2015 ขาดการแนะนำด้านเทคนิคและสร้างนโยบายที่เป็น การเอื้ออำนวย การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จากการขยายตัวดังกล่าว ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค เพิ่มขึ้นประมาณ 3%/ปี จาก 373.360 ตัน ในปี 2016 มาเป็น 465.500 ตัน ในปี 2020 สามารถตอบสนองความต้องการต่อผู้บริโภค ทั้งนี้จากการบริโภคปลานิลจำนวน 63 กิโลกรัม/คน/ปี เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 65 กิโลกรัม/คน/ปี เฉพาะ ในปี 2022 แขวงหลวงพระบาง สามารถจับปลานิลจากแหล่งน้ำธรรมชาติได้ในปริมาณมากขึ้น โดยตั้งแต่ 2017- 2022 สามารถจับปลาได้ 2,030 2,080 3,010 3,251 3,301 3,650 กิโลกรัม และ 4,719 กิโลกรัม ตามลำดับ (กระทรวงการเกษตรและปศุสัตว์, 2562ก) ดังนั้น รัฐบาลลาวได้เห็นความสำคัญในงานส่งเสริมด้านการประมงดังกล่าว และได้เน้นการขยายพันธุ์ปลานิลและส่งเสริมการเลี้ยงให้มากขึ้น ช่วยตอบสนองให้แก่ผู้บริโภคอย่างเพียงพอ สภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันมีความยุ่งยากต่อผู้ประกอบการอย่างมาก อัตราเงินเฟ้อ ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตสูง ทำให้ราคาปลานิลสูงขึ้นเช่นกันและทำให้ผู้บริโภคลดลง มีแนวโน้มทำให้ผู้เลี้ยงปลานิลกระชั้นในแม่น้ำโขงมีความเสี่ยงที่จะขาดทุนและยกเลิกกิจการ (แก้วดวง ดิวง และกุลธิดา ทองอ่อน, 2564)

แขวงหลวงพระบาง ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีความโดดเด่นทางวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งหลวงพระบางเป็นที่รู้จักในฐานะมรดกโลกของยูเนสโก มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น เผ่าขมุ เผ่าม้ง เผ่าไท เผ่าอัวเมียน และเผ่าลื้อ แต่ละกลุ่มมีประเพณี วิถีชีวิต และศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น การทอผ้า การเย็บปักถักร้อย และการเฉลิมฉลองเทศกาลต่าง ๆ และ เศรษฐกิจของหลวงพระบางพึ่งพาการเกษตรเป็นหลัก ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพผู้ประกอบการ เช่น การปลูกข้าว การทำไร่ และการประมง นอกจากนี้การท่องเที่ยวก็เป็นแหล่งรายได้สำคัญ เนื่องจากเมืองนี้เป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมของนักท่องเที่ยว แขวงหลวงพระบางเป็นหนึ่งในแขวง สปป.ลาว ที่มีแม่น้ำโขงไหลผ่าน ซึ่งไหลผ่าน 3 เมือง คือ เมืองจอมเพชร เมืองปากอู และนครหลวงพระบาง ซึ่งประชาชนที่อาศัยอยู่ตามริมแม่น้ำโขงในแขวงหลวงพระบางส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและการประมงเป็นหลัก ได้แก่การเกษตร เช่น การปลูกข้าว พืชผัก และพืชเศรษฐกิจ เช่น ข้าวโพด ถั่ว และพืชสมุนไพร ซึ่งอาศัยน้ำจากแม่น้ำโขงเพื่อการเพาะปลูก ส่วนการทำประมง เช่น ชาวบ้านมักจับปลาจากแม่น้ำโขงเพื่อบริโภคเองและจำหน่ายในตลาดท้องถิ่น รวมถึงการเลี้ยงปลาในกระชัง เช่น ปลานิล และปลาอื่น ๆ ที่นิยมบริโภคในลาว โดยรวมแล้วอาชีพของประชาชนบริเวณริมแม่น้ำโขงในหลวงพระบางมีความหลากหลาย แต่

ส่วนใหญ่ยังคงพึ่งพาธรรมชาติและทรัพยากรน้ำเป็นสำคัญ หากพูดถึงการเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขงถือเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญสำหรับผู้ประกอบการในแขวงหลวงพระบาง เนื่องจากปลานิลเป็นที่นิยมในตลาดท้องถิ่นและสามารถเติบโตได้ดีในสภาพแวดล้อมของแม่น้ำ ปัจจุบันในแขวงหลวงพระบาง มีผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลในบ่อดินทั้งหมด 28 ฟาร์ม และเลี้ยงปลาผสมผสานในบ่อดินทั้งหมด 125 ครอบครัว และมีผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังตามเรียบแม่น้ำโขง 7 ครอบครัว 293 กระชัง ที่อาศัยอยู่ใน เมืองจอมเพชร 3 ราย เมืองปากอู 2 ราย และนครหลวงพระบาง 2 ราย ถึงอย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการต้นทุนการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญ เนื่องจากมีปัจจัยหลายด้านที่ส่งผลต่อกำไรของผู้ประกอบการ เช่น ค่าอาหารปลา ต้นทุนแรงงาน วัสดุอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ การศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการจัดการต้นทุนด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพจึงมีความสำคัญ เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการและพัฒนาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในอนาคต

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ จึงมีวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบต้นทุนหลักที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง ศึกษากลยุทธ์และวิธีการจัดการต้นทุนที่ผู้ประกอบการที่เลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง เสนอแนวทางในการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงปลานิลกระชังแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อปรับปรุงการขยายการผลิตให้ดีขึ้นเพื่อจะได้นำไปส่งเสริมในอนาคต

คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบต้นทุนหลักที่มีผลกระทบต่อ การเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังคืออะไร
2. ผู้ประกอบการใช้กลยุทธ์และวิธีการใดในการจัดการต้นทุนและลดความเสี่ยงอย่างไร
3. แนวทางในการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตต่อการเลี้ยงปลานิลกระชังเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์องค์ประกอบต้นทุนหลักที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. ศึกษากลยุทธ์และวิธีการจัดการต้นทุนที่ผู้ประกอบการที่เลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. เพื่อเสนอแนวทางในการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ขอบเขตของการวิจัย

การจัดการต้นทุนการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ได้มีการกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ วิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ประกอบการรายย่อยที่มีประสบการณ์การเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง ที่อยู่ในเมืองจอมเพชร 3 ราย เมืองปากอู 2 ราย และนครหลวงพระบาง 2 ราย ของแขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มากกว่า 3 ปี รวมทั้งหมด 7 ราย

ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาจากผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชัง ได้แก่ เมืองจอมเพชร นครหลวงพระบาง และเมืองปากอู แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ขอบเขตเนื้อหา

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลในกระชัง เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพครอบครัว
2. สภาพปัญหาการเพาะเลี้ยงปลานิลในกระชัง และการจัดการต้นทุนการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาการเก็บข้อมูลช่วงระหว่าง เดือนตุลาคม พ.ศ 2566 - เดือนธันวาคม พ.ศ 2567
รวมระยะเวลา 1 ปี 3 เดือน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบถึงองค์ประกอบต้นทุนหลักที่มีผลกระทบต่อการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชัง
2. ทราบถึงข้อมูลที่ผู้ประกอบการใช้ในการบริหารจัดการต้นทุนและลดความเสี่ยง
3. ทราบถึงแนวทางในการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงปลานิลกระชัง
4. ผู้ประกอบการสามารถนำผลจากการศึกษาไปใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รวมถึงการบริหารจัดการต้นทุนเพื่อการลงทุนเพาะเลี้ยงปลานิลกระชัง และผู้ที่สนใจเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังเป็นอาชีพเชิงพาณิชย์
5. หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน สามารถนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในการบริหารจัดการต้นทุนการผลิตปลานิลในกระชัง และเป็นแนวทางการจัดการในการวางแผนและนโยบายการพัฒนาส่งเสริมการผลิตปลานิลในกระชังได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถแข่งขันในตลาดได้

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้ประกอบการ หมายถึง เกษตรกรหรือผู้ประกอบการที่เพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง
แขวงหลวงพระบาง

การเพาะเลี้ยงปลานิล (Tilapia Farming) หมายถึง การเพาะเลี้ยงปลานิลเพื่อการค้าในแหล่งน้ำต่าง ๆ เช่น บ่อดิน กระชัง หรือแหล่งน้ำธรรมชาติ (แม่น้ำโขง) เพื่อจำหน่ายเป็นอาหารหรือใช้ในอุตสาหกรรมแปรรูป

กระชังปลา (Cage Culture) หมายถึง ระบบเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชังหรือกรงลอยน้ำ ที่ช่วยควบคุมพื้นที่การเลี้ยงในแม่น้ำหรือแหล่งน้ำธรรมชาติ (แม่น้ำโขง) เหมาะกับพื้นที่จำกัดและน้ำที่มีการไหลเวียน

ต้นทุนการผลิต (Production Costs) หมายถึง ต้นทุนที่เกิดขึ้นในการดำเนินการเพาะเลี้ยงในแม่น้ำโขง เช่น ค่ากระชัง อาหารปลา ค่าแรงงาน และค่าดูแลรักษา ซึ่งส่งผลต่อกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

การจัดการต้นทุน (Cost Management) หมายถึง การจัดการต้นทุนการเพาะเลี้ยงปลานิล กระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง รวมถึงการให้อาหาร และการจัดจำหน่าย ด้วยกระบวนการวางแผน ควบคุม และลดต้นทุนการผลิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการและสร้างความได้เปรียบทางเศรษฐกิจ

แม่น้ำโขง (Mekong River) หมายถึง แม่น้ำสำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เป็นแหล่งน้ำสำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ รวมถึงการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังบริเวณแขวงหลวงพระบาง

แขวงหลวงพระบาง (Luang Prabang Province) หมายถึง แขวงหนึ่งในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ที่มีการเลี้ยงปลานิลกระชังตามแนวแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาสำหรับงานวิจัยนี้

ความยั่งยืน (Sustainability) หมายถึง การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินงานสามารถอยู่ได้ในระยะยาวโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมหรือสังคม

บทที่ 2

การตรวจสอบเอกสาร

ในการทำวิจัยเรื่องนี้ การจัดการต้นทุนการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชัง ในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล เพื่อนำมาใช้ในการอ้างอิงและเป็นการรอบแนวคิดในการทำวิจัยครั้งนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับปลานิล
2. แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงปลากระชัง
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับปลานิล

Vajargah (2021) ปลานิลเป็นปลาน้ำจืดชนิดหนึ่งในวงศ์ปลาหมอสี (Cichlidae) มีชื่อวิทยาศาสตร์ คือ *Oreochromis niloticus* มีลำตัวแบน ครีบหลังยาว ลายสีดำ มีจุดสีขาวสลับกันไปบริเวณครีบหลัง ครีบทวาร และลำตัวมีสีเขียวปนน้ำตาล มีลายดำพาดขวางตามลำตัว มีความยาวประมาณ 20 - 25 เซนติเมตร (Al-Faisal and Mutlak, 2014) ครีบหลังมี 16 - 18 ครีบ มีเกล็ดตรงฝาปกเงือก 28 - 31 เกล็ด ปลานิล (Nile Tilapia) เป็นปลาน้ำจืดสายพันธุ์ที่มีถิ่นกำเนิดจากทวีปแอฟริกาที่สามารถแพร่ขยายพันธุ์ไปทั่วโลก ปลานิลมีหลากหลายสายพันธุ์อย่างเช่น *Oreochromis niloticus*, *Oreochromis mossambicus*, *Oreochromis aureus* และยังมีสายพันธุ์ที่ปรับปรุงใหม่ เช่น สายพันธุ์ปลานิลของไทยจิตรลดา สายพันธุ์ปลานิลแดง เป็นสายพันธุ์ที่มีความแข็งแรงทนทานต่อสภาพแวดล้อม เลี้ยงง่าย กินอาหารตามธรรมชาติ และเศษอาหารจากครัวเรือน มีการเจริญเติบโตเร็ว เป็นปลาที่สามารถขยายพันธุ์และวางไข่ผลผลิตได้ตลอดปี และมีความต้านทานโรค ดังนั้นผู้ประกอบการผู้เลี้ยงปลานิลมีความมั่นใจในการเลี้ยง เพื่อเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำให้เพียงพอต่อการบริโภคต่อไป (อภิรักษ์ สุวรรณรักษ์, 2561) ปลานิล มีรูปร่างลักษณะคล้ายกับปลาหมอเทศ ลักษณะพิเศษมีริมฝีปากบนและล่างเสมอกัน มีเกล็ด 4 แถวตรงบริเวณแก้ม และ จะมีลายพาดขวางลำตัวประมาณ 9-10 แถบ มีนิสัยชอบอาศัยอยู่รวมกันเป็นฝูง ตามแม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง และทะเลสาบ เป็นปลาที่อยู่ได้ทั้งน้ำจืดและน้ำกร่อย ลำตัวมีสีเขียวปนน้ำตาลตรงกลางเกร็ดมีสีเข้ม (อุดม พรคำเพ็ง, 2544) ในปี พ.ศ. 2493 Mr. Rasuhiko taki และ Gsusski ได้นำปลานิลมาเลี้ยงในเวียงจันทน์โดยนำมาจากประเทศไทย (Chavan, 2012) เมื่ออายุประมาณ 10 ถึง 12 เดือน จะมีน้ำหนัก 350-500 กรัม

เมื่อปลานิลมีการเจริญเติบโตช้า การเจริญพันธุ์ก็จะช้าไปหนึ่งหรือสองเดือน แต่ปลาที่แคแครงอาจวางไข่ที่น้ำหนักน้อยกว่า 20 กรัม ภายใต้สภาพการเจริญเติบโตที่ดีในบ่อ ปลานิลในทุกสายพันธุ์ตัวผู้จะขุดหลุมสำหรับให้ตัวเมียวางไข่ ปลาจะวางไข่ที่พื้นบ่อ หลุมวางไข่จะมีขนาดค่อนข้างเล็กและมีเส้นผ่านศูนย์กลางใหญ่เป็นสองเท่าของความยาวปลา โดยทั่วไปปลานิลจะผสมพันธุ์วางไข่ในน้ำตื้นกว่า 1 เมตรและผสมพันธุ์กับตัวเมียหลายตัว หลังจากการผสมพันธุ์เป็นระยะเวลาสั้น ๆ ปลาตัวเมียจะวางไข่ในรัง (2 - 4 ฟอง/ กรัม) ปลานิลเพศเมียมีจำนวนไข่ที่ผลิตได้หลายครั้ง ไข่ปลามีขนาดแตกต่างกันไปในแต่ละขนาด ตั้งแต่เส้นผ่านศูนย์กลางเฉลี่ย 2 - 4 มิลลิเมตร ขึ้นอยู่กับชนิดและจำนวนการวางไข่ การวางไข่ปลานิลเกือบทั้งหมดเกิดขึ้นในช่วงบ่ายโมง โดย 79 เปอร์เซ็นต์ เกิดขึ้นระหว่างเวลา 13.00 - 16.00 นาฬิกา ปลาตัวผู้จะปฏิสนธิกับไข่ จากนั้นปลาตัวเมียจะอม และฟักไข่ในปาก (โพรงกระพุ้งแก้ม) จนกว่าไข่จะฟักออก ไข่ปลายังคงอยู่ในปากของปลาเพศเมีย เมื่อถุงไข่แดงของลูกพันธุ์ปลานิลหมดและสามารถลอยน้ำได้ ตามปกติ ปลานิลตัวเมียจะปล่อยลูกพันธุ์ปลานิลออกจากปากโดยปกติ เพื่อหาอาหารจากภายนอก ปลาตัวเมียอาจผสมพันธุ์ได้สามถึงสี่ครั้งต่อปีในฤดูผสมพันธุ์หนึ่งฤดู (Southeast Asian Fisheries Development Center (SEAFDEC), 2022) ปลาเป็นอาหารที่สำคัญในการดำรงชีวิตเป็นแหล่งโปรตีนสำหรับการบริโภคในแต่ละวัน ปลานิลเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดในปัจจุบัน เป็นอาหารที่มีความสำคัญ และสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว การบริโภคปลาน้ำจืดโดยเฉลี่ยของประเทศอยู่ที่ประมาณ 167,922 ตัน/ปี เมื่อการเพาะเลี้ยงปลาใน สปป.ลาว ขยายตัวขึ้น ระบบการผลิตปลาที่ได้รับการพัฒนาหลายรูปแบบ เช่น การเพาะเลี้ยงในบ่อ เพาะเลี้ยงแบบผสมผสาน การเพาะเลี้ยงในนาข้าว และการเพาะเลี้ยงในกระชัง เป็นต้น ซึ่งพันธุ์ปลาที่ผู้ประกอบการนิยมเลี้ยงเป็นหลัก ได้แก่ ปลานิล และปลาแพนซีคาร์ฟ การผลิตสัตว์น้ำในปี 2014 คิดเป็น 90,350 ตัน ในพื้นที่มากกว่า 58,536 เฮกเตอร์ (Baird et al., 2005) แต่ด้วยกฎหมายว่าด้วยการประมงฉบับใหม่ของ สปป.ลาว ที่รับรองในเดือนกรกฎาคม 2009 มีเป้าหมายเพื่ออนุรักษ์และปกป้องทรัพยากรการประมงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีมาตรการจัดการควบคุมการประมงของชุมชน โดยการจัดตั้งเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำและส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในช่วงที่ผ่านมา ปัจจุบันประชากรมีจำนวนเพิ่มขึ้น ทำให้การประมงของประเทศได้รับการปรับปรุงให้มีความทันสมัยและสามารถเข้าถึงตลาดได้มากขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุน

ลำไย มากเจริญ (2560: 12-13) ได้ทำการจำแนกต้นทุนตามความสัมพันธ์กับปริมาณกิจกรรมในบางครั้งอาจเรียกว่าการวิเคราะห์ต้นทุนตามพฤติกรรมของต้นทุน (Cost behavior analysis)

ซึ่งการจำแนกต้นทุนตามปริมาณกิจกรรมนั้น สามารถที่จะจำแนกต้นทุนได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. ต้นทุนผันแปร (Variable cost) หมายถึง ต้นทุนประเภทที่มีต้นทุนรวมเปลี่ยนแปลงไปตามสัดส่วนโดยตรงกับการเปลี่ยนแปลงในระดับกิจกรรมหรือปริมาณการผลิต แต่ต้นทุนต่อหน่วยจะคงที่เท่ากันทุกหน่วย ต้นทุนผันแปรจะมีบทบาทอย่างมากต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร กล่าวคือ ในกรณีที่กิจการมีกำลังการผลิตคงเหลือ (ไม่เต็มกำลังการผลิต) กิจการสามารถรับจ่ายผลิตจนกระทั่งเต็มกำลังการผลิต และสามารถที่จะกำหนดราคาที่รับจ้างผลิตให้ไม่ต่ำกว่าต้นทุนผันแปรของสินค้าที่ผลิตต่อหน่วยจะทำให้กิจการมีกำไรเพิ่มขึ้น

2. ต้นทุนคงที่ (Fixed cost) หมายถึง ต้นทุนไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของระดับกิจกรรมภายในช่วงที่มีความหมาย (Relevant range) แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงของระดับ กิจกรรมจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง แต่ต้นทุนคงที่ต่อหน่วยจะลดลงเมื่อระดับของกิจกรรมเพิ่มขึ้นและต้นทุนต่อหน่วยจะเพิ่มขึ้นเมื่อระดับกิจกรรมลดลง

จากการวิจัยนี้จึงสามารถคำนวณต้นทุนได้โดยใช้แนวคิดของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2552: 7) ดังต่อไปนี้

ต้นทุนคงที่ = ค่าภาษี ค่าเช่าและค่าใช้ที่ดิน + ค่าเสื่อมราคาเครื่องมืออุปกรณ์ + ค่าเสียโอกาสบ่อ เครื่องมือและอุปกรณ์

ต้นทุนผันแปร = ค่าพันธุ์ปลา + ค่าอาหาร + ค่าแรงงาน + ค่ายาปฏิชีวนะและสารเคมี + ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง / ไฟฟ้า + ค่าวัสดุอุปกรณ์ + ค่าซ่อมแซมเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ + ค่าดอกเบี้ยเงินกู้/ ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน

รวมต้นทุนทั้งหมด (Total cost, TC) เท่ากับ ต้นทุนคงที่ทั้งหมด (Total fixed cost, TFC) + ต้นทุนผันแปรทั้งหมด (Total variable cost, TVC) (นราทิพย์ ชูติวงศ์, 2547)

ต้นทุนในทางเศรษฐศาสตร์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า มีความแตกต่างจากการคิดต้นทุนในทางบัญชีหรือต้นทุนทั่วไปกล่าวคือ ต้นทุนทางบัญชีนี้นั้นจะสามารถวัดค่าใช้จ่ายที่เสียไปเป็นตัวเงินอย่างเดียวหรือเรียกได้ว่าเป็นต้นทุนที่เห็นแจ้งชัด (Explicit Cost) แต่สำหรับต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Cost) นั้นจะรวมไปถึงค่าใช้จ่ายที่เสียไป ทั้งที่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้ และวัดเป็นเงินไม่ได้ นั่นก็คือ ต้นทุนที่เห็นชัดแจ้ง (Explicit Cost) และต้นทุนที่ไม่ชัดแจ้ง (Implicit Cost) ในทางเศรษฐศาสตร์เรียกว่าต้นทุนที่มองไม่เห็น หรือต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) และเป็นต้นทุนอีกตัวหนึ่งที่ต้องมีการวิเคราะห์ด้วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ประกอบด้วย

ต้นทุนที่ขัดแย้งกับต้นทุนไม่ขัดแย้งรวมกัน ต้นทุนทางบัญชีจะมีค่าน้อยกว่าต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ และมีผลต่อให้กำไรทางบัญชีมีค่าสูงกว่ากำไรทางเศรษฐศาสตร์

1) จำแนกตามส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์หรือทรัพยากรที่ใช้ในการผลิต การจำแนกต้นทุนวิธีดังกล่าวเป็นการจำแนกตามส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้า ประกอบด้วยวัตถุดิบ แรงงาน และค่าใช้จ่ายการผลิต

ต้นทุนจากวัตถุดิบ (Raw Material) หมายถึง สิ่งที้นำมาใช้ในการผลิตและกลายเป็นส่วนหนึ่งของสินค้า

ต้นทุนจากแรงงาน (Labor) หมายถึง เงินที่จ่ายเป็นค่าแรงงานที่จ้างมาหรือทำการผลิตสินค้า หรือทำการแปรสภาพตัววัตถุดิบให้เป็นสินค้าหรือผลผลิต

ต้นทุนจากค่าใช้จ่ายการผลิต เช่น ค่าใช้จ่ายการผลิต (Manufacturing Overhead) หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการผลิตนอกเหนือจากวัตถุดิบและค่าแรง ดังนั้น ค่าใช้จ่ายในการผลิตเป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการผลิต เช่น ค่าเช่าพื้นที่ ค่าภาษีที่ดิน ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักร และอุปกรณ์ค่าซ่อม เป็นต้น

2) จำแนกตามความสัมพันธ์กับระดับของกิจกรรม หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการจำแนกต้นทุนตามพฤติกรรม (Cost Behavior) การจำแนกต้นทุนโดยวิธีนี้เป็นการจำแนกประเภทโดย พิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงต้นทุนเมื่อระดับกิจกรรมเปลี่ยนไป ได้แก่ ต้นทุนคงที่ และต้นทุนผันแปร

ต้นทุนคงที่ (Fixed Costs) หมายถึง ต้นทุนที่มีจำนวนรวมคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิต ไม่ว่าจะผลิตในปริมาณมากหรือน้อย ต้นทุนประเภทนี้จะมีจำนวนคงที่ หรือไม่ สามารถเปลี่ยนแปลงปริมาณการใช้ได้ภายในระยะเวลาของการผลิต และถ้าไม่มีการผลิตก็ต้องเสียต้นทุนนี้ได้แก่ ค่าเช่าที่ดิน ค่าภาษีที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในการซื้ออุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดินกรณีที่มีที่ดินเป็นของตนเอง

ต้นทุนผันแปร (Variable Costs) หมายถึง ต้นทุนที่มีต้นทุนรวมผันแปรไปตามการผลิต ต้นทุนผันแปรจึงเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการใช้ปัจจัย ปรับเปลี่ยนไปในการผลิต ถ้าทำการผลิตในปริมาณมาก ต้นทุนผันแปรในการผลิตก็จะมาก ถ้าผลิตในปริมาณน้อยต้นทุนผันแปรในการผลิตก็จะน้อย เมื่อไม่ทำการผลิตก็ไม่ต้องจ่ายต้นทุนชนิดนี้เลย ได้แก่ค่าจ้างแรงงาน ค่าวัสดุ อุปกรณ์การเกษตร ตลอดจน ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์

3) ต้นทุนรวม หมายถึง ต้นทุนที่ประกอบด้วยต้นทุนคงที่รวม (Total Fixed Cost: TFC) และต้นทุนแปรผันรวม (Total Variable Cost: TVC) $TC = TVC + TFC$

โดยที่ $TC =$ ต้นทุนรวม (Total Costs)

$TVC =$ ต้นทุนผันแปรรวม (Total Variable Costs)

TFC = ต้นทุนคงที่รวม (Total Fixed Costs)

4) รายรับจากการผลิต (Production Revenue) รายรับจากการผลิต คือ รายได้ที่ผู้ผลิตได้รับจากการขายผลผลิตราคาตลาด (TR) ซึ่งคำนวณได้จากราคาต่อหน่วย (P) คูณด้วยปริมาณขาย (Q) ดังสมการ $TR = P \times Q$

5) ผลประโยชน์หรือผลตอบแทน (Benefits) ของการลงทุน หมายถึง มูลค่าของสินค้าหรือบริการที่ผลิตได้จากการลงทุน ประกอบด้วยผลตอบแทนทางตรงและผลตอบแทนทางอ้อม

ผลตอบแทนทางตรง (Direct Benefit) คือผลของการลงทุน หรือผลลัพธ์สุดท้ายของการลงทุนอาจหมายถึง มูลค่าของสินค้าหรือบริการที่ได้โดยตรงจากการลงทุน นอกจากนี้อาจจะหมายถึง การประหยัดและการลดต้นทุนจากที่เคยทำอยู่แบบเดิม ๆ

ผลตอบแทนทางอ้อม (Indirect Benefit) คือผลประโยชน์หรือผลตอบแทนอื่น ๆ ที่นอกจากผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ทางตรง นอกจากนี้อาจจะรวมถึงผลประโยชน์ตอบแทนทางด้านสังคม ชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น การลงทุนนั้น ๆ กลายเป็นที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ ก่อให้เกิดการขยายตัวของการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่โครงการตั้งอยู่ เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชัง

อภิชาติ ศรีสอาด (2556) การเลี้ยงปลานิลในกระชังเป็นรูปแบบการเลี้ยงที่ให้ผลผลิตสูง ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในเชิงเศรษฐกิจและการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำทั่วไป อีกทั้งยังช่วยให้ผู้ที่ไม่มียี่ดดินทำกินสามารถหันมาเลี้ยงปลาได้หากปล่อยปลาในอัตราที่เหมาะสม จะทำให้ปลา มีอัตราการเจริญเติบโตที่ดีขึ้นช่วยลดระยะเวลาการเลี้ยงให้สั้นลงได้ นอกจากนี้ ยังสะดวกในการดูแลจัดการการเคลื่อนย้าย รวมทั้งการเก็บเกี่ยวผลผลิตและมีการลงทุนต่ำกว่ารูปแบบการเลี้ยงอื่น ๆ ในขณะที่ผลตอบแทนต่อพื้นที่สูง อย่างไรก็ตาม การเลี้ยงปลานิลในกระชังอาจจะมีข้อเสียอยู่บ้าง เช่น ปัญหาโรคพยาธิที่มากับน้ำซึ่งไม่สามารถควบคุมได้ นอกจากนี้ ยังอาจก่อให้เกิดปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อม หากไม่มีการคำนึงถึงปริมาณและที่ตั้งของกระชัง ตลอดจนความเหมาะสมของลำน้ำ ดังนั้น การเลี้ยงยังขึ้นอยู่กับอาหารสำเร็จรูปเพียงอย่างเดียวทำให้สิ้นเปลืองในการลงทุน (อุดม เรืองนพคุณ, 2552) นอกจากนี้ ยังสะดวกในการดูแลจัดการการเคลื่อนย้ายและการเก็บเกี่ยวผลผลิต มีการลงทุนต่ำกว่าการเลี้ยงรูปแบบอื่น ๆ (Bhujel, 2000) โดยทั่วไป การเพาะพันธุ์ปลานิลสามารถผสมพันธุ์วางไข่ได้ 4 - 6 ครั้ง/ปี (อุดม พรคำเพ็ง, 2544) การวางไข่ของปลานิลเพศเมีย ทำให้การผลิตลูกพันธุ์ปลานิลจำนวนมากยังมีข้อจำกัด และสิ่งนี้ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมปลานิลโดยรวม เนื่องจากจำเป็นต้องมีพ่อแม่พันธุ์จำนวนมากเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการลูกพันธุ์ปลานิลตามฤดูกาล และเป็นปัญหาสำคัญสำหรับผู้ผลิตลูกพันธุ์ปลานิลในเขตพื้นที่อาศัยน้ำฝน พื้นที่ขาดแคลนน้ำ ความต้องการลูกพันธุ์

ปลานิลอาจลดลงในช่วงฤดูแล้ง แล้วเพิ่มขึ้นทันทีในฤดูฝน ผู้ผลิตลูกพันธุ์ปลานิลจึงจำเป็นต้องเพิ่มผลผลิตให้ได้มากที่สุดในช่วงที่มีความต้องการสูง โดยใช้ประโยชน์จากศักยภาพการสืบพันธุ์ของพ่อแม่พันธุ์ เพราะมีความจำเป็นต้องปรับระดับการให้อาหารหรือพัฒนากลยุทธ์การให้อาหารที่เหมาะสมซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพการเจริญพันธุ์ของพ่อแม่พันธุ์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐธินัน เอื้อศิลป์ และช่อพกา ดวงมณี (2564: 144) ได้ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการเพาะเลี้ยงปลานิลในกระชังในแม่น้ำโขง จังหวัดหนองคาย ระหว่างปีการผลิต 2562 จากการตอบแบบสอบถามของผู้ประกอบการจำนวน 108 ฟาร์ม ผลการศึกษาพบว่า เจ้าของฟาร์ม 90 ราย ประสบภาวะขาดทุน ต้นทุนการผลิตปลาเฉลี่ยอยู่ที่ 12,755.40 บาทต่อตารางเมตรต่อปี ซึ่งมาจากค่าอาหารปลา (ร้อยละ 75.02) เป็นหลัก เมื่อพิจารณาเฉพาะผู้ประกอบการที่ได้รับกำไรพบว่าความสามารถในการสร้างความคุ้มค่าในการลงทุนของฟาร์มขนาดกลางมีมากกว่าขนาดอื่น ๆ ดังนั้นกลุ่มผู้ประกอบการเลี้ยงปลานิลในกระชัง ควรรวมกลุ่มเครือข่ายในรูปวิสาหกิจชุมชน เพื่อต่อรองราคาหรือการผลิตอาหารปลา อันจะนำมาซึ่งการลดลงของต้นทุนการผลิต นอกจากนั้น การแปรรูปปลานิลที่ตายอันเนื่องจากภาวะผันผวนของระดับน้ำในแม่น้ำโขง ควรได้รับการส่งเสริมเพื่อเพิ่มมูลค่าและลดการขาดทุน

เกตุณภัต ศรีไพโรจน์ และคณะ (2558: 588) ได้ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปลานิลในกระชังในจังหวัดสกล จากการสำรวจผู้เลี้ยงปลานิลในกระชังจำนวนทั้งหมด 58 ราย ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2556 ถึงกุมภาพันธ์ 2557 ในพื้นที่ อำเภอพรรณานิคม และเมืองอากาศอำนวย ผลการสำรวจพบว่า ขนาดกระชังที่ผู้ประกอบการนิยมใช้มีอยู่ 2 ขนาด คือ 3×3×3 เมตร และขนาด 3×3×2.5 เมตร ลักษณะการเลี้ยงจะเป็นการซื้อปัจจัยการผลิตจากบริษัทและขายผลผลิตให้กับบริษัท แต่ไม่มีการทำสัญญากันอย่างเป็นทางการ อัตราปล่อยเฉลี่ย 70 ตัว/ตารางเมตร อัตรารอดเฉลี่ย 79% ใช้เวลาเลี้ยงเฉลี่ย 4 เดือน ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ผลิตปลา 2 รอบ/ปี ต้นทุนคงที่เท่ากับ 1,255 บาท ต้นทุนผันแปร 21,096 บาท ต้นทุนรวมทั้งหมดเท่ากับ 22,351 บาท/กระชัง/รอบการเลี้ยง ผลตอบแทนและกำไรเท่ากับ 28,854 และ 6,503 บาท/กระชัง/รอบการเลี้ยง คิดเป็นต้นทุนการผลิต 49 บาท/ปลา 1 กิโลกรัม กำไร 14 บาท/ปลา 1 กิโลกรัม

พัชรารัตน์ ศรียะศักดิ์ และคณะ (2563: 793) ได้ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปลานิลในกระชังในแม่น้ำสงคราม ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากผู้ประกอบการจำนวน 142 ราย พบว่า ผู้ประกอบการผู้เลี้ยงปลานิลในกระชังมีอายุเฉลี่ย 49 ปี มีประสบการณ์ในการเลี้ยงปลาเฉลี่ย 8.28 ปี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา (71.8%) กระชังเลี้ยงปลาของ

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีขนาด 3x3x3 เมตร อัตราการปล่อยลูกพันธุ์ปลาเฉลี่ย 32.2 ตัว/ลบ.ม. ความยาวลูกปลาที่ปล่อยเฉลี่ย 5.51 เซนติเมตร ระยะเวลาในการเลี้ยงปลานิลในกระชังเฉลี่ย 4.99 เดือน ปลานิลที่ผู้ประกอบการจับขายมีน้ำหนักเฉลี่ย 999 กรัมต่อตัว และผลผลิตปลานิลที่ได้มีน้ำหนักเฉลี่ย 24.8 กิโลกรัม/ลูกบาศก์เมตร ต้นทุนในการเลี้ยงปลาในกระชังทั้งหมดเท่ากับ 1,530 บาท/ลูกบาศก์เมตร แบ่งเป็นต้นทุนผันแปร 1,443 บาท/ลูกบาศก์เมตร คิดเป็น 94.35% ของต้นทุนทั้งหมดและต้นทุนคงที่ 86.49 บาท/ลูกบาศก์เมตร คิดเป็น 5.65% ของต้นทุนทั้งหมด ต้นทุนในการเลี้ยงปลาในกระชังอวนใหญ่เป็นต้นทุนค่าอาหารปลา คิดเป็น 73.11% ของต้นทุนทั้งหมด ต้นทุนเลี้ยงปลานิลในกระชังในแม่น้ำสงครามเท่ากับ 61.56 บาท/กิโลเมตร ราคาขายเฉลี่ย 47 บาท/กิโลเมตร ผู้ประกอบการขาดทุนเฉลี่ย 14.56 บาท/กิโลเมตร

ณรงค์ เลื่อนยงค์ (2562: 1) ได้ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปลานิลในกระชังในแม่น้ำเจ้าพระยา จังหวัดอ่างทอง โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษา 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปด้านสังคมและเศรษฐกิจ 2) ศึกษาและเปรียบเทียบต้นทุน ผลผลิต และผลตอบแทน 3) หาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพพื้นฐานของผู้ประกอบการ โดยการสำรวจข้อมูลผู้ประกอบการผู้เลี้ยงปลานิลในกระชังในแม่น้ำเจ้าพระยา จำนวน 200 ราย มี 1,850 กระชัง ผลการศึกษา พบว่า ผู้ประกอบการผู้เลี้ยงปลานิลในกระชังส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 52.50 มีอายุ เฉลี่ย 53 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา ใช้แรงงานในครัวเรือนและประกอบอาชีพประมงเป็นหลัก มีรายได้ 200,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปี/กระชังมี 2 ขนาด คือ ขนาด 3.0 x 6.0 x 2.5 เมตร และ 5.0 x 5.0 x 2.5 เมตร เฉลี่ย 9.25 กระชังต่อราย ปล่อยปลาเฉลี่ย 50 ตัวต่อลูกบาศก์เมตร ขนาดน้ำหนักตัว 31 - 35 กรัม ระยะเวลาเลี้ยงเฉลี่ย 5.3 เดือน มีอัตราการตายเฉลี่ยร้อยละ 83.83 ต้นทุนการเลี้ยงปลาเฉลี่ย 67,731.24 บาทต่อกระชังต่อรุ่น หรือเฉลี่ย 49.51 บาทต่อกิโลกรัม เป็นค่าอาหารปลามากสุดร้อยละ 82.31 รองลงมาเป็นค่าลูกพันธุ์ ค่าแรงงานและค่าสร้างกระชัง ผลผลิตเฉลี่ย 35.84 กิโลกรัมต่อลูกบาศก์เมตร รายได้เฉลี่ย 2,664.06 บาทต่อลูกบาศก์เมตร กำไรสุทธิเฉลี่ย 880.55 บาทต่อลูกบาศก์เมตร (24.57 บาทต่อกิโลกรัม) ราคาขายเฉลี่ย 74.53 บาทต่อกิโลกรัม มีอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุนร้อยละ 53.45 ผลการศึกษาเปรียบเทียบต้นทุน ผลผลิต และผลตอบแทนการเลี้ยงปลานิลในกระชังในแม่น้ำเจ้าพระยาจังหวัดอ่างทอง พบว่า กระชังขนาด 3.0 x 6.0 x 2.5 เมตร และ 5.0 x 5.0 x 2.5 เมตร มีต้นทุน ผลผลิต และผลตอบแทน แตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง ($p < 0.01$) โดยที่การเลี้ยงปลานิลในกระชังขนาดเล็กในพื้นที่แม่น้ำเจ้าพระยาคั้งนี้ ทำให้ได้ผลผลิตและผลตอบแทนมากกว่ากระชังขนาดใหญ่

สิทธิชัย ฮะทะโชติ และคณะ (2563: 727) ได้ศึกษาต้นทุน ผลตอบแทนการเลี้ยงปลานิลในจังหวัดสกลนคร เพื่อเปรียบเทียบผลตอบแทนที่ได้จากการเลี้ยงปลานิลในกระชังและบ่อดิน ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามผู้ประกอบการผู้เลี้ยงปลานิลในกระชังและบ่อดินในจังหวัดสกลนคร จำนวน 47 ราย จากจำนวนผู้ประกอบการผู้เลี้ยงปลานิลทั้งหมด 93 ราย ผู้ค้าส่งและค้าปลีกปลานิลจำนวน 15 ราย พบว่า กระชังเลี้ยงปลาของผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีขนาด 3x3x3 เมตร การเลี้ยงปลานิลในกระชังมีอัตราการปล่อยลูกพันธุ์ปลาเฉลี่ย 48 ตัว/ตารางเมตร มีอัตราการรอดเฉลี่ย 82 % ผลผลิตเฉลี่ย 577 กิโล/กระชัง/รอบ อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อเฉลี่ย 1.37 ราคาจำหน่ายเฉลี่ย 58 บาท/กิโล ส่วนการเลี้ยงปลานิลในบ่อดิน มีอัตราปล่อยลูกพันธุ์ปลาเฉลี่ย 3 ตัว/ตารางเมตร มีอัตราการรอดเฉลี่ย 70% อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อเฉลี่ย 1.35 ผลผลิตเฉลี่ย 1,775 กิโล/ไร่ ราคาจำหน่ายเฉลี่ย 55 บาท/กิโล ระยะเวลาการเลี้ยงปลานิลในกระชังและบ่อดินเฉลี่ย 5 เดือน ต้นทุนการเลี้ยงปลานิลในกระชังและในบ่อดินเท่ากับ 54.92 บาท/กิโล และ 49.41 บาท/กิโล ตามลำดับ ต้นทุนผันแปรสำหรับการเลี้ยงในกระชังและในบ่อดินเท่ากับ 94.60 % และ 93.43 % ตามลำดับ ต้นทุนคงที่สำหรับการเลี้ยงในกระชังและในบ่อดิน เท่ากับ 5.40% และ 6.57% กำไรจากการเลี้ยงปลาในกระชังและในบ่อดินเท่ากับ 3.08 บาท/กิโล และ 5.59 บาท/กิโล ตามลำดับ

ก้องเกียรติ จันทองแห้ว และคณะ (2563) ได้ศึกษาการเลี้ยงปลานิลในกระชังภายใต้เกษตรกรพันธสัญญาในแม่น้ำชี อำเภอมะนัง จังหวัดมหาสารคาม โดยการสัมภาษณ์ (Questionnaire) จำนวน 12 ครอบครัว พบว่า ผู้ประกอบการผู้เลี้ยงปลานิลในกระชัง เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 29 ปี ผู้ประกอบการร้อยละ 41.67 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 1 คน ต่อครัวเรือน แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1 คนต่อครัวเรือน ส่วนพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 5.5 ไร่ อาชีพเกษตรกร มีอาชีพเลี้ยงปลานิลในกระชัง และรายได้จากการขายปลาเฉลี่ย 141,667 บาท สำหรับประสบการณ์ในการเลี้ยงปลาเฉลี่ย 10.5 ปี จำนวนกระชังเฉลี่ย 30.91 กระชังต่อครัวเรือน และมีขนาดกระชังปลา 3 x 3 x 2.5 เมตร ด้านเงื่อนไขพันธสัญญาการเลี้ยงปลานิลในกระชัง ผู้ประกอบการร้อยละ 100 มีพันธสัญญากับบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ ต้องซื้อลูกพันธุ์ปลาจากบริษัท อาหารสำเร็จรูปกระสอบละ 600 บาท มีการวางเงินประกันเฉลี่ย 35,000 บาท ผลผลิตขายให้บริษัท โดยที่บริษัทมารับซื้อเอง สำหรับรูปแบบสัญญามีรูปแบบไม่มีลายลักษณ์อักษรหรือสัญญาปากเปล่า และระยะเวลาในการทำสัญญาด้านสภาพปัญหาการเลี้ยงปลานิล ได้แก่ ปัญหาด้านการขายผลผลิต ปัญหาเรื่องโรค และปัญหาด้านคุณภาพน้ำ

ปาริชาติ พะกะยะ (2545) ได้ทำการศึกษาการจัดการผลิต และผลผลิตของผู้เลี้ยงปลานิลในกระชังในจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ผู้เลี้ยงปลานิลในกระชังของฟาร์มขนาดเล็กที่อนุบาลลูกปลาและไม่ได้อนุบาลลูกปลามีกำไรสุทธิเท่ากับ 29,057.34 และ 11,452.71 บาทต่อกระชังต่อรุ่น ผู้เลี้ยงปลานิลของฟาร์มขนาดกลางที่อนุบาลลูกปลาและไม่ได้อนุบาลลูกปลามีกำไรสุทธิเท่ากับ

17,141.67 และ 14,537.93 บาทต่อกระชังต่อรุ่น ผู้เลี้ยงปลานิลในกระชังของฟาร์มขนาดใหญ่ที่อนุบาลลูกปลามีกำไรสุทธิ 15,951.26 บาทต่อกระชังต่อรุ่น ส่วนการศึกษาด้านการจัดการผลผลิตปลานิลในกระชังพบว่า ผู้เลี้ยงปลานิลในกระชังทุกขนาดฟาร์ม โดยส่วนใหญ่จะขายผลผลิตปลานิลที่ฟาร์มของตนเอง ผลผลิตปลานิลของผู้เลี้ยงปลานิลในกระชังของฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่เป็นการขายส่งให้กับพ่อค้าแม่ค้าคนกลางที่ฟาร์มของตนเอง ราคาขายปลานิลที่ผู้เลี้ยงปลานิลในกระชังของฟาร์มขนาด กลางและขนาดใหญ่ได้รับโดยเฉลี่ยจะต่ำกว่าผู้เลี้ยงปลานิลในกระชังของฟาร์มขนาดเล็ก เนื่องจากผลผลิตปลานิลของผู้เลี้ยงปลานิลในกระชังของฟาร์มขนาดเล็กเป็นการขายปลีกให้กับผู้บริโภคที่ฟาร์มตนเอง จึงทำให้ได้รับราคารวมมากกว่าการขายผลผลิตให้กับพ่อค้าคนกลางมาก การคัดขนาดปลานิลขายผู้เลี้ยงปลานิลในกระชังทุกขนาดฟาร์มจะคัดขนาดปลานิลที่มีน้ำหนักเฉลี่ยมากกว่า 0.59 กิโลกรัมต่อตัว เพราะผู้บริโภคมีความต้องการบริโภคปลาที่มีขนาดโต

นพกร พุทธิโรจน์วงศ์ และนิริวดี บุญมาก (2549) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการการเลี้ยงปลาทัพบิมในกระชัง กรณีศึกษาในอำเภอห้วยและอำเภอเมือง จังหวัดตรัง พบว่า ทำการเลี้ยงปลาทัพบิมในกระชังเป็นอาชีพเสริม ซึ่งในการเลี้ยงส่วนใหญ่ใช้เงินทุนส่วนตัวร่วมกับเงินกู้ โดยการเลี้ยงปลาทัพบิมในกระชังมีการแบ่งขนาดฟาร์มออกเป็น 3 ขนาด คือ ฟาร์มขนาดเล็ก (1-5 กระชัง) ฟาร์มขนาดกลาง (6-10 กระชัง) และฟาร์มขนาดใหญ่ (11 กระชัง ขึ้นไป) โดยที่ฟาร์มขนาดเล็กและฟาร์มขนาดกลางนั้น ใช้ไม้เป็นโครงกระชัง ส่วนฟาร์มขนาดใหญ่ใช้เหล็กเป็นโครงกระชัง จึงมีต้นทุนคงที่ในการสร้างกระชังแต่ละกระชังแตกต่างกัน ดังนั้น ต้นทุนคงที่ของฟาร์มขนาดเล็ก ฟาร์มขนาดกลางและฟาร์มขนาดใหญ่เฉลี่ย 5,256.00 5,076.00 และ 6,486.00 บาท/กระชัง/รุ่น ตามลำดับ และต้นทุนผันแปรในการเลี้ยงปลาทัพบิม ในกระชังเฉลี่ย 38,637.00 67,775.00 และ 37,099.00 บาท/กระชัง/รุ่น ตามลำดับ โดยได้รับกำไรขั้นต้นจากการเลี้ยงปลาทัพบิมในกระชังเฉลี่ย 19,081.00 21,086.00 และ 18,291.00 บาท/กระชัง/รุ่น ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์จุดคุ้มทุน 225.60 กิโล/ปี ระยะเวลาคืนทุน 11 เดือน 16 วัน ฟาร์มขนาดกลางมีความเหมาะสมต่อการเลี้ยงปลาทัพบิมในกระชังมากที่สุด

ภาคสรุป

จากการทบทวนวรรณกรรมและการวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้วิจัยตระหนักและเห็นถึงความสำคัญ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการจัดการต้นทุนการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยวัตถุประสงค์ คือ 1) วิเคราะห์องค์ประกอบต้นทุนหลักที่เกี่ยวข้องกับการเพาะ เลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง 2) ศึกษากลยุทธ์และวิธีการจัดการต้นทุนที่ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง 3) เพื่อเสนอแนวทางในการ

ลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงปลานิลกระชังแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาประกอบด้วย ดังนี้

- ปลานิล (Nile Tilapia) เป็นปลาน้ำจืดสายพันธุ์ที่มีถิ่นกำเนิด จากทวีปอาฟริกาที่สามารถแพร่ขยายพันธุ์ไปทั่วโลก ปลานิลมีหลากหลายสายพันธุ์ อย่างเช่น *Oreochromis niloticus* *Oreochromis mossambicus* *Oreochromis aureus* และยังมีสายพันธุ์ที่ปรับปรุงใหม่เช่นสายพันธุ์ปลานิลของไทยจิตรลดา สายพันธุ์ปลานิลแดง เป็นสายพันธุ์ที่มีความแข็งแรงทนทานต่อสภาพแวดล้อม เลี้ยงง่าย กินอาหารตามธรรมชาติ และเศษอาหารจากครัวเรือน มีการเจริญเติบโตเร็ว เป็นปลาที่สามารถขยายพันธุ์และวางไข่ผลผลิตได้ตลอดปี และมีความต้านทานโรค ดังนั้นผู้ประกอบการผู้เลี้ยงปลานิลมีความมั่นใจในการเลี้ยง เพื่อเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำให้เพียงพอต่อการบริโภคต่อไป (กระทรวงกลาโหมและป่าไม้, 2562ข)

- จากการวิจัยนี้จึงสามารถคำนวณทุนได้โดยใช้แนวคิดของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2552: 2) ดังต่อไปนี้

ต้นทุนคงที่ = ค่าภาษี ค่าเช่าและค่าใช้ที่ดิน + ค่าเสื่อมราคาเครื่องมืออุปกรณ์ + ค่าเสียโอกาสบ่อ + เครื่องมือและอุปกรณ์

ต้นทุนผันแปร = ค่าพันธุ์ปลา + ค่าอาหาร + ค่าแรงงาน + ค่ายาปฏิชีวนะและสารเคมี + ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง / ไฟฟ้า + ค่าวัสดุอุปกรณ์ + ค่าซ่อมแซมเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ + ค่าดอกเบี้ยเงินกู้/ ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน

รวมต้นทุนทั้งหมด (Total cost, TC) เท่ากับ ต้นทุนคงที่ทั้งหมด (Total fixed cost, TFC) + ต้นทุนผันแปรทั้งหมด (Total variable cost, TVC)

- ผลตอบแทนหมายถึง สิ่งที่ผู้ลงทุนได้มาหรือได้รับจากเงินลงทุน เช่น ทรัพย์สิน หรือกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้ความไม่แน่นอนในอนาคตหรืออีกความหมายหนึ่ง คือ ดอกผล รวมทั้งสิ้นที่ผู้ลงทุนได้รับทรัพย์สิน กิจกรรม หรือหลักทรัพย์สินลงทุน ตลอดช่วงระยะเวลาการลงทุน ผลตอบแทนหมายถึงมูลค่าหรือทรัพย์สินที่ผู้ลงทุนได้รับจากการทำกิจกรรมที่ได้ลงทุนไป ซึ่งอาจได้รับผลเป็นกำไรหรือขาดทุนจากการทำกิจกรรมนั้น ๆ (ฐาปนา ฉินไพศาล, 2555)

- การเลี้ยงปลานิลในกระชัง เป็นรูปแบบการเลี้ยงที่ให้ผลผลิตสูงก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในเชิงเศรษฐกิจและการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำทั่วไป อีกทั้งยังช่วยให้ผู้ที่ไม่มีที่ดินทำกินสามารถหันมาเลี้ยงปลาได้ หากปล่อยปลาในอัตราที่เหมาะสมจะทำให้ปลามีอัตราการเจริญเติบโตที่ดีขึ้นช่วยลดระยะเวลาการเลี้ยงให้สั้นลงได้ นอกจากนี้ยังสะดวกในการดูแลจัดการการเคลื่อนย้าย รวมทั้งการเก็บเกี่ยวผลผลิตและมีการลงทุนต่ำกว่ารูปแบบการเลี้ยงอื่น ๆ ในขณะที่ผลตอบแทนต่อพื้นที่สูง อย่างไรก็ตาม การเลี้ยงปลานิลในกระชังอาจจะมีข้อเสียอยู่บ้าง เช่น ปัญหาโรคพยาธิที่มากับน้ำ ซึ่งไม่สามารถควบคุม ได้นอกจากนั้นยังอาจก่อให้เกิดปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อมหากไม่มีการคำนึงถึงปริมาณและ

ที่ตั้งของกระชัง ตลอดจนความเหมาะสมของลำน้ำ อีกทั้งการเลี้ยงยังขึ้นอยู่กับอาหารสำเร็จรูปเพียงอย่างเดียว ทำให้สิ้นเปลืองในการลงทุน (อภิชาติ ศรีสอาด, 2556)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ กรอบการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต (Production Cost Analysis) ที่เน้นการวิเคราะห์ปัจจัยต้นทุนในรูปแบบเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยต้นทุนคงที่ (Fixed Costs) เช่น ค่าโครงสร้างกระชังและอุปกรณ์ต่าง ๆ และต้นทุนผันแปร (Variable Costs) เช่น ค่าอาหารและค่าแรงงาน นอกจากนี้จะมีการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก เช่น สภาพอากาศ การเปลี่ยนแปลงระดับน้ำ และข้อกำหนดทางกฎหมาย

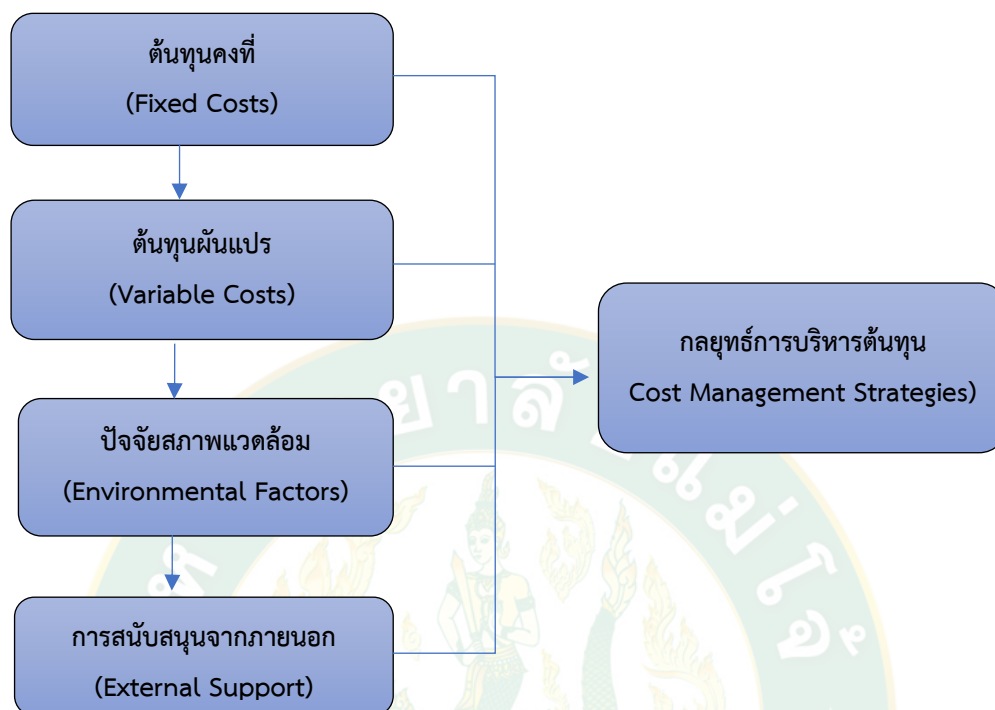
ตารางที่ 1 กรอบการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต

ตัวแปร	รายละเอียด	ตัวอย่างปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
1. ต้นทุนคงที่ (Fixed Costs)	ต้นทุนที่ไม่เปลี่ยนแปลงตามปริมาณการผลิต และต้องชำระในระยะยาว ไม่ว่าจะผลิตมากหรือน้อย	- ค่ากระชังและโครงสร้าง - ค่าอุปกรณ์การเลี้ยง - ค่าจัดตั้งสถานที่
2. ต้นทุนผันแปร (Variable Costs)	ต้นทุนที่เปลี่ยนแปลงตามปริมาณการผลิต ยิ่งเพาะเลี้ยงมาก ต้นทุนส่วนนี้ยิ่งสูงขึ้น	- ค่าอาหารปลา - ค่าแรงงานรายวัน - ค่าบำรุงรักษาอุปกรณ์
3. ปัจจัยสภาพแวดล้อม (Environmental Factors)	ปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้โดยตรง แต่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการผลิตและต้นทุนการเพาะเลี้ยง	- ระดับน้ำในแม่น้ำโขง - คุณภาพน้ำ (pH, ออกซิเจน) - ฤดูกาลและอากาศ
4. การสนับสนุนจากภายนอก (External Support)	การช่วยเหลือหรือสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กร เอกชน หรือชุมชน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการต้นทุน	- เงินอุดหนุน - การฝึกอบรมด้านการจัดการ - นโยบายสนับสนุนการเกษตร

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปร	รายละเอียด	ตัวอย่างปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กลยุทธ์การบริหารต้นทุน Cost Management Strategies)	วิธีการหรือกลยุทธ์ที่ ผู้ประกอบการนำมาใช้เพื่อ ลดต้นทุนและเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิต	- การใช้วัตถุดิบท้องถิ่นเป็น อาหาร - การแบ่งปันทรัพยากรใน ชุมชน - การเพิ่มประสิทธิภาพ แรงงาน - กำไรและรายได้สุทธิ
6. ผลลัพธ์ (Outcomes)	ผลลัพธ์ทางการเงินและการ ดำเนินงานจากการบริหาร ต้นทุนที่มีประสิทธิภาพ รวมถึง ผลกระทบด้านสังคมและ สิ่งแวดล้อม	- ความยั่งยืนของการ เพาะเลี้ยง - การลดผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับการจัดการต้นทุนการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งเน้นไปที่การศึกษาเชิงลึกเพื่อเข้าใจประสบการณ์ มุมมอง ความรู้สึก และการตีความจากกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขงที่แขวงหลวงพระบาง รายละเอียดของวิธีวิจัย มีดังนี้

รูปแบบการวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ประกอบการที่เพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแขวงหลวงพระบาง การเลือกกลุ่มตัวอย่างจะใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อคัดเลือกผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์ตรง การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อระบุถึงหลักการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการต้นทุน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยมีระยะเวลาดำเนินงานวิจัยระหว่าง เดือนตุลาคม พ.ศ. 2566 ธันวาคม พ.ศ. 2567

สถานที่ดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง เมืองจอมเพชร นครหลวงพระบาง และ เมืองปากอู แขวงหลวงพระบาง เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีแม่น้ำโขงไหลผ่านซึ่งเหมาะสมแก่การเลี้ยงปลานิลกระชัง เป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรในการศึกษานี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้คือการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา (Case Study Approach) เนื่องจากต้องการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับประเด็นเฉพาะ คือ การจัดการต้นทุนของผู้ประกอบการที่เลี้ยงปลานิลกระชังในสภาพแวดล้อมเฉพาะของแม่น้ำโขง ขอบเขตการวิจัยจึงมุ่งเน้นไปที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง เมืองจอมเพชร แขวงหลวง

พระบาง และ เมืองปากอู แขวงหลวงพระบาง ที่มีประสบการณ์การเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังไม่น้อยกว่า 3 ปี

ส่วนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Sampling Method) ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ เจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อคัดเลือกผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตรงกับวัตถุประสงค์ ได้แก่:

1. ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง
2. มีประสบการณ์เพาะเลี้ยงไม่น้อยกว่า 3 ปี
3. สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการจัดการต้นทุนและปัญหาที่เผชิญได้

ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 7 คน ซึ่งเป็นจำนวนผู้ประกอบการทั้งหมดเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

การสัมภาษณ์จะดำเนินการแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยมีแนวคำถามหลักที่เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถอธิบายประสบการณ์และความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ตัวอย่างคำถาม:

- ต้นทุนหลักในการเลี้ยงปลานิลคืออะไร?
- ท่านมีวิธีการบริหารต้นทุนอย่างไรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ?
- ปัญหาที่ท่านพบเจอในกระบวนการเลี้ยงมีอะไรบ้าง?

อุปกรณ์ที่ใช้: บันทึกเสียงและจดบันทึกข้อความเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

2. การสังเกตภาคสนาม (Field Observation)

การสังเกตภาคสนามใช้เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมการทำงานของผู้ประกอบการโดยตรง รวมถึงการตรวจสอบกระชังปลา กระบวนการให้อาหาร การจัดการคุณภาพน้ำ และการใช้แรงงานในพื้นที่จริง ซึ่งข้อมูลจากการสังเกตนี้จะช่วยสนับสนุนและยืนยันข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ตัวอย่างสิ่งที่สังเกต:

- รูปแบบการใช้กระชังและโครงสร้างการผลิต
- การให้อาหารปลาในแต่ละวัน
- สภาพแวดล้อมของแม่น้ำ เช่น ระดับน้ำและคุณภาพน้ำ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. นำประเด็นเนื้อหาในแต่ละด้านมาสร้างกรอบประเด็นคำถามเพื่อการสัมภาษณ์
2. สร้างแบบสัมภาษณ์ตามโครงสร้างเนื้อหา
3. นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาเนื้อหาส่วนที่ใช้
4. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและนำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา
5. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาอีกครั้ง เพื่อให้ได้แบบสัมภาษณ์ที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากแบบสอบถามผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ วิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความที่เกี่ยวข้อง และรายงานวิชาการต่าง ๆ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูล จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ถึงผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อขอสัมภาษณ์ จำนวนทั้งหมด 7 คน เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง
2. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองตามประเด็นคำถามที่กำหนดไว้ การสัมภาษณ์แต่ละครั้งผู้วิจัยได้ขอจดบันทึกและบันทึกเสียง โดยผู้วิจัยได้ขออนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนทำการบันทึก
3. เมื่อการสัมภาษณ์สิ้นสุดลง ในแต่ละครั้งผู้วิจัยจะสรุปรวบรวมความคิดเห็นในแต่ละด้านทันทีที่จบการสัมภาษณ์
4. รวบรวมทั้งหมดเพื่อสรุปผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ตอน มีรายละเอียด ดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 องค์ประกอบต้นทุนหลักที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง
แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตอนที่ 3 กลยุทธ์และวิธีการจัดการต้นทุนที่ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำ
โขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตอนที่ 4 แนวทางในการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างยั่งยืนต่อการ
เพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกตำรา เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการ
เพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยถอดข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเทปมาพิจารณาร่วมกับการจดบันทึก
ของผู้วิจัยแล้วทำความเข้าใจในภาพรวมตามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการวิจัยแต่ละคน

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยวางโครงสร้างเนื้อหาสาระเพื่อจัดระบบในการจำแนกคำหรือข้อความ
จากตำรา เอกสาร งานวิจัยและการสัมภาษณ์ ตลอดจนอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ซึ่งคำหรือข้อความ
ต้องพิจารณาถึงความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและครอบคลุมเนื้อหาสาระ โดยผู้วิจัย
ทำการจำแนกเนื้อหาและลงรหัส

ขั้นตอนที่ 4 พิจารณาความเหมือนกัน ความแตกต่างกัน และความสัมพันธ์กัน
มาหาข้อสรุปแล้วบรรยายวิเคราะห์เป็นความเรียง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาการจัดการต้นทุนการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กรณีศึกษาที่เป็นผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง จำนวนทั้งหมด 7 ราย โดยการนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางข้อมูลประกอบคำบรรยายและเรียงความเป็นตอน ๆ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง

ตอนที่ 2 องค์ประกอบต้นทุนหลักที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตอนที่ 3 กลยุทธ์และวิธีการจัดการต้นทุนที่ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตอนที่ 4 แนวทางในการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง

ผลจากการวิเคราะห์ผลข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง พบว่า

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ได้มาจากผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชัง ในแม่น้ำโขง เขตพื้นที่แขวงหลวงพระบาง จำนวน 7 ราย ซึ่งกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่หลากหลาย ทั้งในด้านอายุ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และพื้นที่ตั้งของการเพาะเลี้ยง

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 42 ปี ซึ่งสะท้อนถึงช่วงวัยที่มีประสบการณ์ในระดับหนึ่งด้านการประกอบอาชีพเพาะเลี้ยงปลานิลในกระชัง โดยในด้านเชื้อสาย พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จำนวน 5 คนเป็นผู้มีเชื้อสายจีน และอีก 2 คนเป็นผู้มีเชื้อสายลาว

ในด้านสถานภาพสมรส พบว่าจำนวน 7 รายมีสถานภาพสมรสแล้ว ซึ่งอาจมีผลต่อการตัดสินใจดำเนินธุรกิจและการบริหารจัดการต้นทุนในครัวเรือน ส่วนระดับการศึกษานั้น พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ 3 คนสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี อีก 3 คนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 1 คนสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งแสดงถึงความหลากหลายในด้านพื้นฐานความรู้ที่อาจส่งผลต่อวิถีคิดและมุมมองในการจัดการต้นทุน

สำหรับการกระจายตามพื้นที่ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์จาก เมืองปากอู มีจำนวน 2 ราย ได้แก่ รายที่ 1 และ 2, จากนครหลวงพระบาง จำนวน 2 ราย ได้แก่ รายที่ 3 และ 4, และจาก เมืองจอมเพชร จำนวน 3 ราย ได้แก่ รายที่ 5 ถึง 7 ซึ่งสะท้อนถึงการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุมพื้นที่หลักของการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในจังหวัดหลวงพระบาง

ตารางที่ 2 ลักษณะประชากรของผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อมูลทั่วไป	กรณีศึกษา = 7 ราย						
	1	2	3	4	5	6	7
เพศ	ชาย	ชาย	ชาย	ชาย	ชาย	ชาย	ชาย
ชื่อ	รายที่ 1	รายที่ 2	รายที่ 3	รายที่ 4	รายที่ 5	รายที่ 6	รายที่ 7
อายุ	36	36	44	50	36	38	54
สัญชาติ	จีน	ลาว	จีน	จีน	จีน	จีน	ลาว
สถานภาพ	สมรส	สมรส	สมรส	สมรส	สมรส	สมรส	สมรส
ระดับการศึกษา	ปริญญาตรี	ปริญญาตรี	มัธยมศึกษา	มัธยมศึกษา	มัธยมศึกษา	มัธยมศึกษา	ปริญญาตรี
สมาชิกในครอบครัว	4	4	3	2	3	4	5
ที่อยู่	บ้านช่างไห เมืองปากอู	บ้านช่างไห เมืองปากอู	บ้านพรชัย นครหลวง พระบาง	บ้านแสนสุข นครหลวง พระบาง	บ้านด่าน เมืองจอมเพชร	บ้านจ่านใต้ เมืองจอมเพชร	บ้านปากหลิง เมืองจอมเพชร

2. ลักษณะการลงทุนและผลกำไร

จากการศึกษาข้อมูลของผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพเฉลี่ยประมาณ 6.43 ปี โดยบุคคลที่มีประสบการณ์มากที่สุดคือ รายที่ 7 ซึ่งดำเนินอาชีพมาแล้วกว่า 17 ปี ขณะที่รายที่ 3 และรายที่ 5 มีประสบการณ์ในระดับเริ่มต้น โดยประกอบอาชีพมาเป็นระยะเวลา 4 ปีเท่านั้น

ในด้านจำนวนกระชังที่ใช้ในการเลี้ยงปลานิล กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีจำนวนกระชังรวมกันทั้งสิ้น 293 กระชัง หรือเฉลี่ยประมาณ 41.86 กระชังต่อราย โดยผู้ที่มีจำนวนกระชังมากที่สุด คือ รายที่ 6 ซึ่งมีทั้งหมด 64 กระชัง ในขณะที่นายอาควงมีจำนวนกระชังน้อยที่สุดเพียง 27 กระชัง คือ รายที่ 1

ด้านงบประมาณที่ใช้ในการลงทุน พบว่าผู้ประกอบการทั้งหมดดำเนินกิจการด้วยเงินทุนส่วนตัวภายในครอบครัว โดยมีมูลค่าการลงทุนเฉลี่ยต่อรายอยู่ที่ประมาณ 12,231,967 บาท โดยผู้ที่มีการลงทุนสูงสุดคือ รายที่ 7 ซึ่งลงทุนไปทั้งสิ้น 33,513,651 บาท ส่วนผู้ที่ใช้งบประมาณน้อยที่สุดในการเริ่มต้นประกอบกิจการ คือ รายที่ 1 ซึ่งลงทุนเพียง 6,626,794 บาท

ในส่วนของรายได้และผลกำไร พบว่าผู้ประกอบการมีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 14,491,163 บาทต่อปี และมีกำไรเฉลี่ยปีละประมาณ 1,971,200 บาท โดยผู้ที่สามารถสร้างผลกำไรสูงสุดคือ รายที่ 7 ซึ่งมีกำไรรวมทั้งสิ้น 7,121,270 บาทต่อปี ในขณะที่ผู้ที่มีกำไรต่อปีในระดับต่ำสุดคือ รายที่ 1 ซึ่งมีกำไรเพียง 230,349 บาทต่อปี

ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างในเชิงโครงสร้างการลงทุนและผลตอบแทนของผู้ประกอบการแต่ละราย ซึ่งอาจมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลากหลาย ทั้งด้านขนาดกิจการ ประสบการณ์ในการบริหารจัดการ และความสามารถในการควบคุมต้นทุนการผลิต

จากผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่า ธุรกิจเพาะเลี้ยงปลากระชังในแม่น้ำโขงให้ผลตอบแทนที่น่าสนใจ โดยปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จคือการจัดการที่ดี การขยายพื้นที่อย่างเหมาะสม และการลงทุนในระยะยาว ผู้ประกอบการรายใหม่ควรศึกษาวิธีเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารเพื่อให้ได้ผลกำไรสูงขึ้น

ตารางที่ 3 ลักษณะการลงทุนและผลกำไร

ลำดับ	ชื่อ	อายุ	จำนวน กระชัง	งบลงทุน (บาท)	รายได้ต่อปี (บาท)	กำไรต่อปี (บาท)	ระยะเวลา ประกอบ อาชีพ (ปี)	แหล่ง เงินทุน
1	รายที่ 1	36	27	6,626,794	6,857,143	230,349	5	ส่วนตัว
2	รายที่ 2	36	33	8,123,997	8,380,952	256,956	4	ส่วนตัว
3	รายที่ 3	44	47	9,033,651	9,642,857	609,207	4	ส่วนตัว
4	รายที่ 4	50	32	7,674,603	8,126,984	452,381	5	ส่วนตัว
5	รายที่ 5	36	30	7,080,159	7,619,048	538,889	5	ส่วนตัว
6	รายที่ 6	38	64	16,573,918	18,163,265	1,589,347	5	ส่วนตัว
7	รายที่ 7	54	60	33,513,651	40,634,921	7,121,270	17	ส่วนตัว
เฉลี่ย		42	41.86	12,231,967	14,491,163	1,971,200	6.43	ส่วนตัว

ตอนที่ 2 องค์ประกอบต้นทุนหลักที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง เผชิญต้นทุนที่สูงจากค่าอาหารปลาเป็นหลัก ขณะที่ปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศและปัญหาเศรษฐกิจ ส่งผลต่อการจัดการต้นทุน แม้ว่าประสบการณ์ในตลาดของผู้ประกอบการจะช่วยลดผลกระทบบางส่วน แต่ยังคงมีความท้าทายจากภัยธรรมชาติ และการลักขโมย การสนับสนุนด้านเทคนิค การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาตลาดจากภาครัฐและองค์กรเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมอาชีพนี้ให้ยั่งยืน จากการศึกษาต้นทุนของผู้ประกอบการผู้เลี้ยงปลากระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง ทั้ง 7 ราย มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

1. ต้นทุนการเพาะเลี้ยง

ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง มีต้นทุนหลักในการเพาะเลี้ยงปลานิล ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างกระชัง กระชัง พันธุ์ปลา อาหารปลา ค่าแรงงาน ค่าขนส่ง ค่าเช่าพื้นที่ และค่าไฟฟ้า. ส่วนค่าใช้จ่ายที่เป็นสัดส่วนสูงสุดคือ ค่าอาหารปลา ซึ่งเป็นต้นทุนที่สูงที่สุดของผู้ประกอบการ ต้นทุนที่มีค่ารองลงมาด้วย ค่าจ้างแรงงานและค่าไฟฟ้าตามลำดับ ซึ่งส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิตในแต่ละเดือน ซึ่งจากสัมภาษณ์ของผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขงทั้ง 7 ราย สรุปว่า

“ต้นทุนหลักที่ใช้ในการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังมีโครงสร้างกระชัง กระชัง พันธุ์ปลา อาหารปลา ค่าแรงงาน ค่าขนส่ง ค่าเช่าพื้นที่ และ ค่าไฟ ส่วนในแต่ละเดือนต้นทุนส่วนใหญ่เกิดจากค่าใช้จ่าย เช่น ค่าอาหารปลา ค่าจ้างแรงงาน และ ค่าไฟ ในส่วนต้นทุนที่สูงที่สุด คือ ค่าใช้จ่ายในอาหารปลา” (ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขงทั้ง 7 ราย, สัมภาษณ์, 16-23 ธันวาคม 2567)

2. ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการจัดการต้นทุน

ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง ได้เผชิญกับปัจจัยภายนอกที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อจัดการต้นทุนในการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชัง ได้แก่ ปัจจัยทางธรรมชาติ เช่น การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม สภาพอากาศ ฤดูกาล น้ำขึ้นน้ำลง และ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อัตราเงินเฟ้อ ราคาอุปกรณ์ วัสดุ และอาหารปลาที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งผู้ประกอบการส่วนใหญ่สามารถลดผลกระทบจากปัจจัยเหล่านี้ ด้วยความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์ในด้านเศรษฐกิจและตลาด ดังคำกล่าวจากการสัมภาษณ์ของผู้ประกอบการผู้เลี้ยงกระชังในแม่น้ำโขงทั้ง 7 ราย สรุปว่า

“ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อจัดการต้นทุนในการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชัง คือ ปัจจัยทางธรรมชาติ เช่น สภาพอากาศ การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ปริมาณน้ำขึ้นน้ำลง และปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น อัตราเงินเฟ้อ ค่า วัสดุ อุปกรณ์ อาหารปลา และอื่น ๆ ราคาสูงขึ้น ซึ่งไม่มีผลต่อการจัดการต้นทุนเนื่องจากตนได้มีประสบการณ์ทางด้านการวิเคราะห์ตลาดหรือเศรษฐกิจ” (ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขงทั้ง 7 ราย, สัมภาษณ์, 16-23 ธันวาคม 2567)

3. ปัญหาและความท้าทาย

จากการเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจและสภาพที่เกิดขึ้นทางธรรมชาติในปัจจุบันแน่นอนว่า ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง พบปัญหาและความท้าทายมากมายหลายอย่าง เช่น ปัญหาเงินเฟ้อที่ส่งผลกระทบทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ความท้าทายจากภัยธรรมชาติ เช่น น้ำหลากและขยะที่ไหลมากับน้ำ ทำให้กระชังเสียหายและปลาในกระชังหลุดหรือตาย อัตราน้ำสูงในฤดูฝน พบขอนไม้หรือเศษวัสดุชนกระชังเกิดความเสียหาย ปัญหาน้ำขุ่นโดยเฉพาะฤดูฝนที่น้ำมีตะกอนมากส่งต่อการเจริญเติบโตและสุขภาพของปลา นอกจากนี้ ยังพบการถูกลักขโมยของผู้ประกอบการบางรายว่า มีการถูกขโมยปลาในกระชังเกิดขึ้น ซึ่งจากการสัมภาษณ์ของผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขงทั้ง 7 ราย สรุปว่า

“ปัญหา และความท้าทายในการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชัง คือ อัตราเงินเพื่อทำ ให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นมีผลกระทบค่อนข้างมาก นอกจากนี้ ยังพบความท้าทายมาจาก ระดับน้ำสูงขึ้นในช่วงฤดูฝน ได้มีขอนไม้ไหลมาชนกับกระชัง ทำให้กระชังได้รับความ เสียหายฉีกขาด ทำให้ปลาหลุดออกจากกระชังเป็นจำนวนมาก และน้ำขุ่นทำให้ปลา ตายขาดทุนมากในบางช่วงโดยเฉพาะในฤดูฝน” (ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิล กระชังในแม่น้ำโขงทั้ง 7 ราย, สัมภาษณ์, 16-23 ธันวาคม 2567)

ส่วนอีก 1 ราย คือ รายที่ 3 ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง หมู่บ้านพร ชัย นครหลวงพระบาง แขวงหลวงพระบาง ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและความท้าทายว่า

“นอกจากพบการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ทางสภาพอากาศและสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติที่มีผลต่อการจัดการต้นทุนในการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังแล้ว ก็ยังมีขโมยมา ลักลอบเอาปลาในกระชังและเจาะกระชังปลาทำให้กระชังฉีกขาดเสียหายหลายครั้ง คราว” (รายที่ 3, สัมภาษณ์, 18 ธันวาคม 2567)

4. การสนับสนุนจากภายนอก

การสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐและองค์กรต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญในการพัฒนากระบวนการ เพาะเลี้ยง เช่น การอำนวยความสะดวกทางด้านนโยบาย พื้นฐานโครงสร้าง และฝึกอบรมจาก หน่วยงานระดับตำบลและหน่วยงานกสิกรรม ซึ่งความจำเป็นที่มากที่สุดในการพัฒนากระบวนการเพาะเลี้ยง คือ การมีเทคนิคใหม่ ๆ ในการเพาะเลี้ยง การรักษาสิ่งแวดล้อม และการจัดการความเสี่ยงจากธรรมชาติ ดังคำกล่าวจากการสัมภาษณ์ของผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิล กระชังในแม่น้ำโขงทั้ง 7 ราย สรุปว่า

“ที่ผ่านมาได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐหรือองค์กร เช่น ได้รับการ อำนวยความสะดวกจากองค์การระดับตำบล หน่วยงานกสิกรรม และหน่วยงาน อุตสาหกรรมการค้าภาครัฐ เช่น ทางด้านนโยบาย และการส่งเสริมการผลิตของ ผู้ประกอบการ ส่วนความจำเป็นที่มากที่สุดสำหรับผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิล จากการสนับสนุนจากภาคส่วนอื่น ๆ คือ เทคนิคใหม่ ๆ ในการรับมือจาก สภาพแวดล้อมต่าง ๆ และการรักษาสิ่งแวดล้อมให้มาก” (ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลา นิลกระชังในแม่น้ำโขง รายที่ 1 รายที่ 2 รายที่ 4 รายที่ 5 และรายที่ 6 สัมภาษณ์, 16-23 ธันวาคม 2567)

นอกจากนี้ จากการการสัมภาษณ์ รายที่ 3 ผู้ประกอบการเพราะเลี้ยงปลากระชังในแม่น้ำโขง บ้านพรชัย นครหลวงพระบาง และรายที่ 7 บ้านปากหลิ่ง เมืองจอมเพชร ต่อการสนับสนุนกระบวนการเพาะเลี้ยงปลากระชัง ได้กล่าวเพิ่มอีกว่า

“ผ่านมาได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐหรือองค์กร เช่น ได้รับการอำนวยความสะดวกจากองค์การระดับตำบล และหน่วยงานกิจกรรมของภาครัฐ เช่น การจัดฝึกอบรม ได้ความรู้และเทคนิคใหม่ ๆ ในการเพาะเลี้ยงปลานิลจากนักวิชาการ. ส่วนความจำเป็นที่มากที่สุดในการสนับสนุนคือ ด้านการผลิต การรักษาสีแฉะล้น และ การตลาด” (รายที่ 3 และรายที่ 7, สัมภาษณ์, 18-23 ธันวาคม 2567)

ตอนที่ 3 กลยุทธ์และวิธีการจัดการต้นทุนที่ผู้ประกอบการเพราะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

หากผู้ประกอบการเพราะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง มีการพัฒนากลยุทธ์ที่ผสมผสานการใช้เทคโนโลยีและการใช้ทรัพยากรในชุมชน จะสามารถช่วยให้ผู้ประกอบการบริหารจัดการต้นทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก ซึ่งจากข้อมูลของผู้ประกอบการเพราะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขงแขวงหลวงพระบาง ทั้ง 7 ราย มีผลการวิเคราะห์ดังนี้:

1. กลยุทธ์การจัดการต้นทุน

กลยุทธ์ในการจัดการต้นทุนของผู้ประกอบการเพราะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า มีการใช้กลยุทธ์ที่คล้ายคลึงกัน เช่น ผู้ประกอบการทั้งหมดมีการวางแผนการตลาดอย่างหลากหลาย เช่น ขายปลาในหลายเขตหรือรูปแบบ ทั้งขายส่ง ขายย่อย และขายหน้ากระชัง ซึ่งช่วยเพิ่มช่องทางจำหน่ายและลดความเสี่ยงจากตลาดเดียว ส่วนการลดต้นทุนการผลิต เช่น มีการใช้แรงงานในครัวเรือนและเลือกซื้อวัตถุดิบราคาถูกจากต่างประเทศ (จีน) เพื่อประหยัดต้นทุน เมื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์เห็นได้ว่าผู้ประกอบการทุกคนใช้วิธีพื้นฐาน โดยนำรายรับมาลดต้นทุนเพื่อคำนวณกำไรสุทธิ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ของผู้ประกอบการเพราะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขงทั้ง 7 ราย สรุปว่า

“การวางแผนกลยุทธ์การจัดการต้นทุนในการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง คือ มีแผนการขายปลาให้ลูกค้าในหลายสถานที่และหลากหลายรูปแบบ เช่น ขายย่อย ขายส่ง และขายหน้ากระชัง ส่วนการใช้วิธีการลดต้นทุนการผลิต คือ การเลือกซื้อวัตถุดิบเช่น อาหารปลาจากประเทศจีนโดยตรง และ สำหรับการเปรียบเทียบต้นทุนกับการผลิตในระยะผ่านมา ได้มีการเปรียบเทียบโดยการเอารายรับทั้งหมดมาลบกับ

ต้นทุน” (ผู้ประกอบการเพราะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขงทั้ง 7 ราย, สัมภาษณ์, 16-23 ธันวาคม 2567)

2. การบริหารจัดการต้นทุน

วิธีการจัดการที่มีประสิทธิภาพนั้น พบว่า ผู้ประกอบการเพราะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง ได้มีการวางแผนใช้อุปกรณ์และวัสดุให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด จำกัดการให้อาหารในปริมาณที่เหมาะสม และใช้แรงงานในครอบครัวซึ่งช่วยลดต้นทุน นอกจากนี้ การเพราะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง ยังมีข้อจำกัดในการบริหาร เช่น ไม่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น โดยเฉพาะแหล่งอาหารจากธรรมชาติ มีแต่พึ่งพาอาหารปลาสำเร็จรูปที่นำเข้าเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังเห็นได้ว่า ผู้ประกอบการไม่มีการใช้เทคโนโลยีหรือเครื่องมือที่ทันสมัย เช่น เครื่องตรวจสอบคุณภาพน้ำทำให้พึ่งพาการสังเกตด้วยตาเปล่า และการติดตามสถานการณ์สภาพแวดล้อมและการเลี้ยงปลา ส่วนใหญ่ได้รับการแจ้งข่าวสารของภาครัฐหรือสื่อออนไลน์เท่านั้น ดังคำกล่าวจากการสัมภาษณ์ของผู้ประกอบการเพราะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขงทั้ง 7 ราย สรุปว่า

“ต่อกับวิธีการจัดการต้นทุนให้มีประสิทธิภาพ คือ การใช้วัสดุ อุปกรณ์ ให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุดและให้อาหารปลาพอดี ใช้แรงงานในครัวเรือน ส่วนการใช้ทรัพยากรในชุมชน เช่น แหล่งอาหารจากธรรมชาติหรือแรงงานในครอบครัวเพื่อช่วยลดต้นทุนนั้น คือ ไม่ได้ใช้ทรัพยากรในชุมชนที่เป็นแหล่งอาหารจากธรรมชาติหรือแรงงานในครอบครัว ใช้อาหารปลาสำเร็จรูปนำเข้า 100% นอกจากนี้ก็ยังไม่มีการใช้เทคโนโลยีหรืออุปกรณ์ใดในการช่วยในการเพาะเลี้ยง และไม่มีเครื่องตรวจสอบคุณภาพน้ำและ สภาพแวดล้อมแต่อย่างใด ส่วนใหญ่ดูด้วยตาเปล่า และฟังข้อมูลข่าวสารจากสื่อออนไลน์ และการแจ้งจากองค์การภาครัฐ” (ผู้ประกอบการเพราะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขงทั้ง 7 ราย, สัมภาษณ์, 16-23 ธันวาคม 2567)

ส่วนการเก็บบันทึกข้อมูลของผู้ประกอบการเพราะเลี้ยงปลานิลกระชังมีการบันทึกรายรับ-ค่าใช้จ่ายและติดตามราคาสินค้า ซึ่งเป็นข้อดีที่ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถตรวจสอบต้นทุนได้ และเมื่อตั้งข้อสังเกตเรื่องการพัฒนาความรู้ของผู้ประกอบการ พบว่า ผู้ประกอบการไม่มีการเข้าร่วมอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคโนโลยีการเพราะเลี้ยงปลา หรือการบริหารจัดการต้นทุนเลย การบริหารจัดการส่วนใหญ่ยังพึ่งพาความรู้พื้นฐานเดิม ซึ่งเป็นข้อจำกัดศักยภาพในการพัฒนา ซึ่งจากการสัมภาษณ์ของผู้ประกอบการเพราะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขงทั้ง 7 ราย สรุปว่า

“พวกเราได้มีการบันทึกค่าใช้จ่ายและติดตามราคาสินค้าเป็นประจำเนื่องจากปัจจุบันราคาสินค้าไม่ปกติ ส่วนการฝึกทักษะหรือเทคนิคการเพาะเลี้ยงปลานั้น นอกจากการฝึกเทคนิคเลี้ยงปลา ให้อาหารปลาแล้ว ก็ไม่ได้รับฝึกอบรมหรือการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการต้นทุนเลย” (ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขงทั้ง 7 ราย, สัมภาษณ์, 16-23 ธันวาคม 2567)

ตอนที่ 4 แนวทางในการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพ การเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

แนวทางในการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า การเพาะพันธุ์ปลาเอง เป็นแนวทางที่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญเพื่อลดการพึ่งพิงจากแหล่งภายนอกและเพิ่มรายได้ ควรมีการจัดสรรสถานที่เลี้ยงที่เหมาะสมและเข้าถึงได้ง่าย ลดปัญหาความเสียหายจากสิ่งแวดล้อม ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนการควบคุมราคาสินค้าในตลาด เพื่อให้ผู้ประกอบการมีความมั่นคง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น สะพานและการปรับปรุงเส้นทางขนส่งจะช่วยลดต้นทุน และเพิ่มโอกาสในการขายผลผลิตให้ผู้ประกอบการ และ การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในทุกมิติของการเพาะเลี้ยงปลานิลมีความจำเป็น เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตให้ก้าวหน้าขึ้น โดยการวิเคราะห์ได้จากผลการสัมภาษณ์ทั้ง 7 ราย ดังนี้:

1. มุมมองต่อประสิทธิภาพการเพาะเลี้ยง

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีมุมมองเกี่ยวกับการเพาะพันธุ์ปลาว่า หากผู้ประกอบการสามารถเพาะพันธุ์ปลาได้เอง จะช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนในการเพาะเลี้ยงปลานิลและช่วยลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอกจากการซื้อลูกพันธุ์ปลา การควบคุมราคาสินค้าทั้งต้นทุนและราคาขายให้คงที่ถือเป็นแนวทางสำคัญที่ผู้ประกอบการเห็นว่าเป็นส่วนหนึ่ง เนื่องจากช่วยให้จัดการต้นทุนได้ดีขึ้น และลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงราคาตลาด ซึ่งจากการสัมภาษณ์ของผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขงทั้ง 2 ราย สรุปว่า

“ตามความคิดและมุมมองของตนเอง ควรมีการเพาะพันธุ์ปลาเอง ส่วนแนวทางที่ช่วยให้การเพาะเลี้ยงปลานิลสามารถอยู่ได้ คือ การควบคุมราคาสินค้าที่เป็นต้นทุนและราคาจำหน่ายให้คงที่ และขอให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องช่วยควบคุม คือ การควบคุมราคาสินค้าที่เป็นต้นทุนและราคาจำหน่ายให้คงที่ด้วย” (ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชัง รายที่ 2 และรายที่ 5, สัมภาษณ์, 16-23 ธันวาคม 2567)

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์รายที่ 3 ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง บ้านพรชัย นครหลวงพระบาง และรายที่ 7 บ้านปากหลิ่ง เมืองจอมเพชร ต่อมุมมองของการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชัง ได้กล่าวเพิ่มอีกว่า

“มุมมองต้องการเสนอให้ภาครัฐโดยเฉพาะแขวงการอุตสาหกรรมและการค้า ควบคุมราคาสินค้าในท้องตลาดให้ได้ ผู้ที่จะประกอบการทำอาชีพเลี้ยงปลากระชังควร ศึกษาต้นทุนการผลิตและการตลาดให้ดี ต้องการให้ผู้ใหญ่บ้านช่วยแจ้งสมาชิกภายใน หมู่บ้านที่ไม่เกี่ยวข้องมารุกไล่สถานที่เลี้ยงปลากระชังในส่วนบุคคล” (รายที่ 3, สัมภาษณ์, 18 ธันวาคม 2567)

จากการสัมภาษณ์รายที่ 4 ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง บ้านแสนสุข เมืองนครหลวงพระบาง แขวงหลวงพระบาง ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า

“ตามความคิดและมุมมองของตนเองต่อความยั่งยืนควรมีการเพาะพันธุ์ปลาเอง หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยพิจารณาแก้ไขปัญหาระหว่างเขตชายแดนระหว่างบ้านปากเซียงและบ้านแสนสุขจะดียิ่ง เนื่องจากว่าสมาชิกบ้านปากเซียงกันรั้วสูงเกินไปเวลาน้ำขึ้นทำให้ไม้กันรั้วชนกับกระชังปลาทำให้กระชังปลาเอียงได้รับความเสียหาย” (รายที่ 4, สัมภาษณ์, 18 ธันวาคม 2567)

และจากการสัมภาษณ์ รายที่ 5 บ้านด่าน เมืองจอมเพชร และ รายที่ 6 บ้านจ่านใต้ เมืองจอมเพชร แขวงหลวงพระบาง ทั้ง 2 เป็นผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง ก็ได้กล่าวแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า

“เพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในพื้นที่ ต้องการจัดหา สถานที่เลี้ยงปลานิลกระชังที่เหมาะสมไปจากพื้นที่เดิม และเป็นพื้นที่ที่ใกล้ถนนไปมาสะดวก นอกจากนี้ ควรศึกษาข้อมูลเพิ่มความรู้ในการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชัง ตลอดเวลา และขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควบคุมราคาสินค้าในท้องตลาดให้ได้ และถ้าเป็นไปได้ควรพัฒนาสร้างสะพานแม่น้ำโขงในของเขตนี้เพิ่มเพื่อสะดวกในการขนส่งปลาให้กับลูกค้า” (รายที่ 5 และ รายที่ 6, สัมภาษณ์, 22 ธันวาคม 2567)

ส่วน รายที่ 7 ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง บ้านแสนสุข นครหลวงพระบาง แขวงหลวงพระบาง ก็ได้แสดงความคิดเห็นต่อความยั่งยืนในการเลี้ยงปลากระชังเพิ่มอีกว่า

“ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาหรือปรับปรุงการเพาะเลี้ยงปลานิลในพื้นที่ คือ การจัดหาสถานที่เลี้ยงปลากระชังที่เหมาะสมไปจากพื้นที่เดิม ส่วนแนวทางที่จะช่วยผู้ประกอบการลดต้นทุนหรือเพิ่มผลผลิตได้ เป็นพื้นที่ที่ใกล้ถนนที่ไปมาสะดวกให้มากที่สุด และควรมีการสนับสนุนจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและช่วยพัฒนาการเพาะเลี้ยงปลานิลในแต่ละเขต” (รายที่ 7, สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2567)

2. แนวทางลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชัง ไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์และประเมินค่าใช้จ่ายต่าง ๆ การพิจารณาต้นทุนที่สามารถลดได้หรือการพัฒนาในด้านการเพาะพันธุ์ปลาเอง ซึ่งจากการสัมภาษณ์ของผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง ทั้ง 7 ราย สรุปว่า

“การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตพวกเราได้ทำการวิเคราะห์และประเมินค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการเลี้ยงปลานิล เช่น อาหารปลา พันธุ์ปลา ค่าพัฒนาที่อยู่อาศัย (กระชัง) และค่าแรงงาน พิจารณาต้นทุนที่สามารถลดได้ เช่น การซื้อวัสดุการเกษตรในราคาประหยัด การพัฒนาคุณภาพน้ำในกระชัง เพื่อลดต้นทุนค่าใช้จ่ายการป้องกันโรค สิ่งสำคัญคือ การเพาะพันธุ์ปลาเอง เป็นแนวทางที่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญ เพราะลดการพึ่งพิงจากแหล่งภายนอกและช่วยเพิ่มรายได้” (ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขงทั้ง 7 ราย, สัมภาษณ์, 16-23 ธันวาคม 2567)

ส่วนการพัฒนาอาหารและการให้อาหารอย่างมีประสิทธิภาพ การปรับปรุงและบำรุงรักษาโครงสร้างกระชังและสิ่งแวดล้อม การปรับใช้เทคโนโลยีในการจัดการการเลี้ยง รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์เสริมจากการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชัง ซึ่งจากการสัมภาษณ์ของรายที่ 4 ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า

“การพัฒนาอาหารและการให้อาหารอย่างมีประสิทธิภาพ คือ การพัฒนาสูตรอาหารปลาให้มีความเหมาะสมและมีคุณค่าทางโภชนาการสูง เพื่อการเจริญเติบโตที่รวดเร็วและมีคุณภาพ ใช้การให้อาหารแบบประหยัด เช่น การควบคุมเวลาในการให้อาหารอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อลดค่าใช้จ่ายส่วนเกิน และ พิจารณาการใช้วัสดุธรรมชาติหรือเศษวัสดุผู้ประกอบการที่สามารถผลิตได้ในพื้นที่เพื่อลดต้นทุน” (รายที่ 4, สัมภาษณ์, 18 ธันวาคม 2567)

และจากการสัมภาษณ์รายที่ 5 ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง บ้านด่าน เมืองจอมเพชร แขวงหลวงพระบาง ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มอีกว่า

“การปรับปรุงและบำรุงรักษาโครงสร้างกระชังและสิ่งแวดลอม เป็นการพัฒนา และบำรุงรักษากระชังให้มีความมั่นคง ปลอดภัย และเหมาะสมกับการเพาะเลี้ยงปลานิล, การใช้เทคโนโลยีเพื่อวิเคราะห์สภาพน้ำในกระชัง โดยตรวจสอบคุณภาพน้ำ เช่น ออกซิเจน ความเป็นกรด-ด่าง การไหลเวียนของน้ำ และ สร้างระบบการหมุนเวียนน้ำ หรือใช้ระบบกรองน้ำ เพื่อให้ปลานิลเจริญเติบโตได้ในสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น” (รายที่ 5, สัมภาษณ์, 22 ธันวาคม 2567)

ส่วนการสัมภาษณ์ของรายที่ 6 เป็นผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง บ้านจ่านใต้ เมืองจอมเพชร แขวงหลวงพระบาง ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มอีกว่า

“การปรับใช้เทคโนโลยีในการจัดการการเพาะเลี้ยง โดยการใช้ระบบการตรวจสอบและควบคุมสภาพแวดล้อมแบบดิจิทัล เช่น การติดตั้งเซ็นเซอร์ตรวจสอบอุณหภูมิ ความชื้นและคุณภาพน้ำ หรือการใช้แอปพลิเคชันหรือซอฟต์แวร์จัดการฟาร์ม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการติดตามการผลิตและบริหารงาน” (รายที่ 6, สัมภาษณ์, 22 ธันวาคม 2567)

การสัมภาษณ์ของรายที่ 4 ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง บ้านแสนสุข เมืองนครหลวงพระบาง แขวงหลวงพระบาง ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มอีกว่า

“การพัฒนาผลิตภัณฑ์เสริมจากการเลี้ยงปลานิล เป็นการพิจารณาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากปลานิล เช่น การผลิตปลานิลแปรรูปเพื่อการจำหน่าย เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและสร้างรายได้เสริมให้กับผู้ประกอบการ” (รายที่ 4, สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2567)

นอกจากนี้ ผู้ประกอบการต้องเพิ่มความรู้จากการฝึกอบรมของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการเพาะเลี้ยงปลานิล การสร้างเครือข่ายในการจัดจำหน่าย และการสร้างตลาดเอง รวมถึงการสร้างระบบการติดตามผลผลิตและการประเมินผลจากการดำเนินการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังคำกล่าวจากการสัมภาษณ์ของรายที่ 3 ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง บ้านพรชัย นครหลวงพระบาง ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มอีกว่า

“การฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ให้กับชุมชน โดยให้การฝึกอบรมเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงปลานิลอย่างยั่งยืนและการลดต้นทุนการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างชุมชนผู้เลี้ยงปลาในพื้นที่ และ จัดอบรมในด้านการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบคุณภาพน้ำและอาหารปลา” (รายที่ 3, สัมภาษณ์, 18 ธันวาคม 2567)

และจากการสัมภาษณ์รายที่ 2 เป็นผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง บ้านช่างไห เมืองปากฮู แขวงหลวงพระบาง ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มอีกว่า

“การสร้างตลาดและเครือข่ายการจำหน่าย คือ การหาช่องทางการตลาดใหม่ ๆ สำหรับปลานิล เช่น การเข้าร่วมงานแสดงสินค้า การจัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตที่เข้มแข็งเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และ ส่งเสริมการจัดทำผลิตภัณฑ์ปลานิลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวเพื่อดึงดูดผู้บริโภค” (รายที่ 2, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2567)

ส่วนการสัมภาษณ์ของรายที่ 1 เป็นผู้ประกอบการผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง บ้านช่างไห เมืองปากฮู แขวงหลวงพระบาง ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มอีกว่า

“การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ต้องมีหน่วยงานสร้างระบบการติดตามการผลิตและประเมินผลจากการดำเนินงานต่าง ๆ เช่น ตรวจสอบผลตอบแทนการลงทุน (ROI) และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้การประเมินผลเข้าในการปรับปรุงและพัฒนาแผนงานในอนาคต ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในระยะยาว โดยยังคงความยั่งยืนในด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพด้วย” (รายที่ 1, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2567)

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การจัดการต้นทุนการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” มีวัตถุประสงค์ คือ 1) วิเคราะห์องค์ประกอบต้นทุนหลักที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง 2) ศึกษากลยุทธ์และวิธีการจัดการต้นทุนที่ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง 3) เพื่อเสนอแนวทางในการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวนทั้งหมด 7 ราย สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ การแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

สภาพทั่วไปของผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด 7 คน ครอบคลุมพื้นที่ใน 3 เมือง ของแขวงหลวงพระบาง โดยพื้นที่เมืองจอมเพชร มีจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์สูงสุด (3 คน) ประกอบด้วยผู้ชายทุกคน โดยส่วนใหญ่มีอายุในช่วงวัยกลางคน (36-54 ปี) มีค่าเฉลี่ยอายุ 42 ปี ซึ่งมีทั้งชาวลาวและชาวจีนที่มีความเชื่อมโยงกับประเทศลาว โดย 5 คนมีสัญชาติจีนมีสัดส่วนสูงที่สุดในกลุ่ม (71%) อีก 2 คนเป็นชาวลาว มีสถานะสมรส ระดับการศึกษาส่วนใหญ่คือ ระดับปริญญาตรีและมัธยมศึกษา แสดงถึงความรู้ที่พร้อมต่อการประกอบอาชีพเพาะเลี้ยงปลานิล ส่วนระยะเวลาประกอบอาชีพเฉลี่ย 6.43 ปี ผู้ที่มีประสบการณ์มากที่สุดคือ รายที่ 7 (17 ปี) ผู้ที่มีประสบการณ์น้อยที่สุดคือ รายที่ 2 รายที่ 3 (4 ปี) โดยลงทุนผ่านแหล่งเงินทุนส่วนตัวทั้งหมด ซึ่งจำนวนกระชังเฉลี่ย 41 กระชัง ผู้ที่มีจำนวนกระชังมากที่สุดคือ รายที่ 6 (64 กระชัง) และผู้ที่มีจำนวนกระชังน้อยที่สุดคือ รายที่ 1 (27 กระชัง), การลงทุนเฉลี่ย 12,231,967 บาท ผู้ที่ใช้เงินลงทุนสูงสุดคือ รายที่ 7 33,513,651 บาท ส่วนผู้ที่ใช้เงินลงทุนน้อยสุดรายที่ 1 6,626,794 บาท สำหรับข้อค้นพบนี้แสดงถึงความเชื่อมั่นและศักยภาพในอาชีพเพาะเลี้ยงปลานิลในพื้นที่หลวงพระบางที่มีทรัพยากรน้ำสนับสนุนและแหล่งเงินทุนส่วนตัวที่มั่นคง ผู้ที่มีกำไรสูงสุด (รายที่ 7) มีประสบการณ์เพาะเลี้ยงปลานิล นานที่สุด (17 ปี) และขยายกระชังอย่างเหมาะสม

(60 กระชัง) การลงทุนที่เพิ่มขึ้นมักสัมพันธ์กับจำนวนกระชังและรายได้ต่อปี แต่ต้องพิจารณาประสิทธิภาพการเพาะเลี้ยงปลานิล เช่น รายที่ 6 ใช้เงินลงทุนสูงและทำกำไรได้สูง, ผู้เลี้ยงที่มีระยะเวลาน้อย (4-5 ปี) ต้องเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพและการบริหารต้นทุนเพื่อสร้างกำไรที่สูงขึ้น ข้อสรุป ธุรกิจเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขงให้ผลตอบแทนที่น่าสนใจ โดยปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จคือการจัดการที่ดี การขยายพื้นที่อย่างเหมาะสม และการลงทุนในระยะยาว ผู้ประกอบการรายใหม่ควรศึกษาวิธีเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารเพื่อให้ได้ผลกำไรสูงขึ้น

องค์ประกอบต้นทุนหลักที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

องค์ประกอบของต้นทุนหลักในการเพาะเลี้ยงปลานิล ประกอบด้วย โครงสร้างกระชัง กระชังพันธุ์ปลา อาหารปลา ค่าแรงงาน ค่าขนส่ง ค่าเช่าพื้นที่ และค่าไฟฟ้า ส่วนค่าใช้จ่ายที่เป็นสัดส่วนสูงสุดคือ ค่าอาหารปลา ซึ่งเป็นภาระสำคัญของผู้ประกอบการทุกกลุ่ม ส่วนต้นทุนรองส่วนใหญ่เกิดจากค่าใช้จ่าย เช่น ค่าจ้างแรงงานและค่าไฟฟ้าตามลำดับที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิตในแต่ละเดือน ส่วนองค์ประกอบจากปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการจัดการต้นทุน ได้แก่ ปัจจัยทางธรรมชาติ เช่น การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม สภาพอากาศ ฤดูกาล น้ำขึ้นน้ำลง และปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อัตราเงินเฟ้อ ราคาอุปกรณ์ วัสดุ และอาหารปลาที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งผู้ประกอบการส่วนใหญ่สามารถลดผลกระทบจากปัจจัยเหล่านี้ ด้วยความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์ในด้านเศรษฐกิจและตลาด นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐและองค์กรต่าง ๆ ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนากระบวนการเพาะเลี้ยง เช่น การอำนวยความสะดวกทางด้านนโยบาย พื้นฐานโครงสร้าง และฝึกอบรมจากหน่วยงานระดับตำบลและหน่วยงานกสิกรรม นอกจากนี้ความจำเป็นที่มากที่สุดในการกระบวนการเพาะเลี้ยงคือ การมีเทคนิคใหม่ ๆ ในการเพาะเลี้ยง การรักษาสีสิ่งแวดล้อม และการจัดการความเสี่ยงจากธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม จากการเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจและสภาพที่เกิดขึ้นทางธรรมชาติในปัจจุบัน แน่ใจว่าผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง ได้พบปัญหา และความท้าทายมากมายหลายอย่าง เช่น ปัญหาเงินเฟ้อที่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ความท้าทายจากภัยธรรมชาติ เช่น น้ำหลากและขยะที่ไหลมากับน้ำ ทำให้กระชังเสียหายและปลาในกระชังหลุดหรือตาย อัตราน้ำสูงในฤดูฝน พบขონไม้หรือเศษวัสดุในกระชังเกิดความเสียหาย ปัญหาน้ำขุ่น โดยเฉพาะฤดูฝนที่น้ำมีตะกอนมากส่งผลการเจริญเติบโตและสุขภาพของปลา นอกจากนี้ยังพบการถูกลักขโมย

สรุปคือ ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง ตอนนี้อยู่ได้เผชิญต้นทุนที่สูงจากค่าอาหารปลาเป็นหลัก ขณะที่ปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศและปัญหาเศรษฐกิจ ส่งผลต่อการจัดการต้นทุน แม้ว่าประสบการณ์ในตลาดของ

ผู้ประกอบการจะช่วยลดผลกระทบบางส่วน แต่ยังคงมีความท้าทายจากภัยธรรมชาติและขโมย การสนับสนุนด้านเทคนิค การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาตลาดจากภาครัฐและองค์กรเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมอาชีพนี้ให้ยั่งยืน

กลยุทธ์และวิธีการจัดการต้นทุนที่ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง หากได้รับการพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสม การใช้เทคโนโลยีและการใช้ทรัพยากรในชุมชนจะสามารถช่วยให้ผู้ประกอบการบริหารจัดการต้นทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากการบริหารจัดการส่วนใหญ่ยังพึ่งพาความรู้พื้นฐานเดิม ถึงอย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังก็ยังมีจุดเด่นในการประกอบอาชีพของตน เช่น มีการใช้แรงงานในครอบครัวเป็นวิธีการลดต้นทุนที่มีประสิทธิภาพ มีการวางแผนขายปลาหลายรูปแบบ ซึ่งเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงลูกค้า และมีการบันทึกค่าใช้จ่ายและติดตามราคาสินค้าเป็นประจำ และมีข้อจำกัด เช่น การพึ่งพาวัสดุที่นำเข้า (อาหารปลา) ทำให้ต้นทุนขึ้นอยู่กับราคาตลาดภายนอก และ การขาดการใช้เทคโนโลยีหรือการปรับปรุงกระบวนการผลิต เช่น เครื่องตรวจวัดคุณภาพน้ำ และขาดการฝึกอบรมเพิ่มเติม หรือการยกระดับทักษะด้านการจัดการและเทคโนโลยี ซึ่งผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขงได้ความคิดเห็นสำหรับการ สนับสนุนเทคโนโลยี รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยี เช่น เครื่องวัดคุณภาพน้ำ และการอบรมวิธีใช้ ส่งเสริมความรู้ ควรมีจัดอบรมที่เน้นการลดต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน และการบริหารจัดการฟาร์มแบบยั่งยืน ส่วนพัฒนาแผนตลาด คือ การสร้างเครือข่ายตลาดที่กว้างขึ้น เช่น การส่งออกหรือการเจาะตลาดที่ต้องการปลาในขนาดเฉพาะ เพื่อเพิ่มศักยภาพในระยะยาว

แนวทางในการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

แนวทางในการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างยั่งยืนต่อการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า แนวทางที่ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง มีความต้องการเพาะพันธุ์ปลาด้วยตนเอง เนื่องจากการลดการพึ่งพิงจากแหล่งภายนอกและช่วยเพิ่มรายได้ ควรมีการจัดสรรสถานที่เลี้ยงที่เหมาะสมและเข้าถึงได้ง่าย ลดปัญหาความเสียหายจากสิ่งแวดล้อม ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนการควบคุมราคาสินค้าในตลาด เพื่อให้ผู้ประกอบการมีความมั่นคง ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าว ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในระยะยาว โดยยังคงความยั่งยืนในด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพด้วย นอกจากนี้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานก็สำคัญยิ่ง เช่น

สะพานและการปรับปรุงเส้นทางทางการขนส่ง จะช่วยลดต้นทุนและเพิ่มโอกาสในการขายผลผลิตให้ผู้ประกอบการ และการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในทุกมิติของการเพาะเลี้ยงปลานิลมีความจำเป็น เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตให้ก้าวหน้าขึ้นอย่างยั่งยืน และควรพิจารณาเพื่อพัฒนาอาชีพเลี้ยงปลานิล กระทั่งในแม่น้ำโขงอย่างยั่งยืนต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพทั่วไปของผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง

สำหรับข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 7 คนใน 3 เมืองของแขวงหลวงพระบาง แสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่ ที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นผู้ชายในช่วงวัยกลางคน และมีความรู้ทางการศึกษาในระดับปริญญาตรีและมัธยมปลาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กระทรวงกลาโหมและป่าไม้ (2562) ที่กล่าวถึงการพัฒนาทักษะและความรู้ในอาชีพผู้ประกอบการที่เหมาะสมกับการพัฒนาชุมชน การมีระดับการศึกษาที่ดีทำให้ผู้ประกอบการมีความพร้อมในการทำธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถบริหารจัดการได้ดี ส่วนในการลงทุนผ่านแหล่งเงินทุนส่วนตัว และจำนวนกระชังที่แตกต่างกัน (เฉลี่ย 41 กระชัง) รวมถึงการลงทุนสูงสุดรายที่ 7 ใช้จำนวน 33,513,651 บาท ซึ่งตรงกับแนวคิดของ อภิชาติ ศรีสอาด (2556) ที่กล่าวถึงการลงทุนในธุรกิจเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืด และผลตอบแทนที่ได้จากการขยายธุรกิจและการบริหารพื้นที่ในการเพาะเลี้ยงปลา โดยเฉพาะผู้ที่มีการลงทุนสูงจะสามารถทำกำไรได้มากขึ้นหากบริหารจัดการอย่างเหมาะสม ส่วนประสบการณ์และการบริหารต้นทุน จากการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์ยาวนาน รายที่ 7 (17 ปี) มักจะมีการขยายกระชังอย่างเหมาะสมและมีผลกำไรสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธินิณ อื้อศิลป์ และช่อพกา ดวงมณี (2564) ที่พบว่าผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์มากจะสามารถจัดการธุรกิจได้ดี และสามารถขยายกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้ที่มีประสบการณ์น้อย (4-5 ปี) ควรเน้นการพัฒนาประสิทธิภาพและการควบคุมต้นทุนให้ดีขึ้น การขยายพื้นที่การเพาะเลี้ยงปลานิล และการเพิ่มจำนวนกระชังที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มผลตอบแทน ซึ่งตรงกับแนวคิดของกลุ่มเศรษฐกิจการประมง กองนโยบายและยุทธศาสตร์พัฒนาการประมง (2561) ที่กล่าวถึงการขยายการผลิตและการเพิ่มประสิทธิภาพในการเพาะเลี้ยงปลาให้ได้ผลตอบแทนที่สูง โดยผู้ประกอบการที่บริหารจัดการพื้นที่ได้ดีจะสามารถทำกำไรสูงขึ้น ส่วนผลการวิจัยในเชิงการบริหารจากข้อค้นพบที่กล่าวถึงการลงทุนที่เพิ่มขึ้นสัมพันธ์กับจำนวนกระชังและรายได้ต่อปี การบริหารต้นทุนและประสิทธิภาพการเพาะเลี้ยงปลานั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญในการทำกำไรสูงสุด โดยเฉพาะในผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์น้อย เช่น รายที่ 2 และรายที่ 3 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดใน ฐานาฉินไพศาล (2555) ที่พูดถึงการจัดการการเงินและการบริหารต้นทุนให้เหมาะสมในธุรกิจเพื่อให้ได้

ผลตอบแทนที่ดีที่สุด สรุปการวิจัยในเรื่องการเพาะเลี้ยงปลานิลในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สอดคล้องกับทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการเน้นที่การบริหารจัดการ การลงทุนที่มีประสิทธิภาพ และการขยายพื้นที่อย่างระมัดระวัง ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างความสำเร็จในธุรกิจการเพาะเลี้ยงปลา

องค์ประกอบต้นทุนหลักที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

องค์ประกอบต้นทุนหลักในการเพาะเลี้ยงปลานิล จากข้อมูลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบต้นทุนหลักที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงปลานิลประกอบด้วยหลายปัจจัย เช่น โครงสร้างกระชัง กระชัง พันธุ์ปลา อาหารปลา ค่าแรงงาน ค่าขนส่ง ค่าเช่าพื้นที่ และค่าไฟฟ้า โดยเฉพาะค่าอาหารปลาเป็นต้นทุนที่สูงที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกตุณภัส ศรีไพโรจน์ และคณะ (2558) ที่กล่าวถึงการจัดการต้นทุนในธุรกิจการเพาะเลี้ยงปลานิล โดยค่าอาหารปลามักจะเป็นต้นทุนหลักที่ส่งผลกระทบต่อผลกำไร และสามารถทำให้การผลิตมีความเสี่ยงหากไม่ได้รับการบริหารจัดการที่ดี ส่วนต้นทุนรองที่เกิดจากค่าจ้างแรงงานและค่าไฟฟ้า ก็มีผลกระทบต่อกระบวนการผลิตในแต่ละเดือน โดยเฉพาะในกรณีที่ต้องจ่ายค่าไฟฟ้าสูงในช่วงเวลาที่มีการใช้งานมากที่สุด เช่น ในการทำให้น้ำสะอาดหรือการให้อาหารปลา สอดคล้องกับแนวคิดของ ฐาปนา ฉันทไพศาล (2555) ที่กล่าวถึงการจัดการการเงินในธุรกิจเพื่อให้สามารถควบคุมต้นทุนได้ดี และประหยัดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น นอกจากนี้ยังพบปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการจัดการต้นทุนว่า ปัจจัยทางธรรมชาติและเศรษฐกิจ เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ น้ำขึ้นน้ำลง ภัยธรรมชาติ การเพิ่มขึ้นของอัตราเงินเฟ้อ และราคาสินค้าที่สูงขึ้นส่งผลกระทบต่อกระชังการเลี้ยงปลานิล ซึ่งเชื่อมโยงกับงานวิจัยของ Béné and Friend (2011) ที่พูดถึงผลกระทบจากปัจจัยภายนอกในธุรกิจประมงขนาดเล็กและการจัดการต้นทุนในสถานะที่มีความเสี่ยง โดยการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้สามารถส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิตของผู้ประกอบการและเพิ่มต้นทุนในการผลิต ส่วนการจัดการความเสี่ยงและเทคนิคใหม่ในการเพาะเลี้ยงและการรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนการเพาะเลี้ยงปลานิล ซึ่งสามารถลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติและสภาพอากาศที่ไม่แน่นอน เช่น การจัดการน้ำขุ่นในฤดูฝน และการควบคุมความเสี่ยงจากการขโมยปลา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดใน Oulatham (2020) ที่พูดถึงการจัดการความเสี่ยงในระบบการเพาะเลี้ยงปลา และการนำเทคโนโลยีใหม่มาปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต ส่วนผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและธรรมชาติ จากการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการได้พบปัญหาหลายประการ เช่น เงินเฟ้อ น้ำหลาก และขยะที่ไหลมากับน้ำ ส่งผลกระทบต่อความเสียหายของกระชังและปลาในกระชัง ซึ่งเป็นปัญหาที่ท้าทายสำหรับผู้ประกอบการในพื้นที่และเป็นเรื่องที่ต้องคำนึงถึงในการวางแผนการผลิตและการบริหารต้นทุน ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ Baird et al. (2005) สรุปการพัฒนาและ

การจัดการในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและปัญหาสิ่งแวดล้อม สรุปว่า องค์ประกอบต้นทุนหลักในการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแขวงหลวงพระบาง มีความสอดคล้องกับทฤษฎีและงานวิจัยที่ได้กล่าวถึงในหลาย ๆ ด้าน เช่น การบริหารจัดการต้นทุนหลัก เช่น อาหารปลา และต้นทุนรอง เช่น ค่าแรงงานและค่าไฟฟ้า รวมถึงการจัดการความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอก ทั้งทางเศรษฐกิจและธรรมชาติ เพื่อให้การเพาะเลี้ยงปลานิลมีประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถทำกำไรในระยะยาวได้

กลยุทธ์และวิธีการจัดการต้นทุนที่ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กลยุทธ์และวิธีการจัดการต้นทุนที่ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง คือ การใช้แรงงานในครอบครัวเพื่อลดต้นทุน การใช้แรงงานในครอบครัวเป็นวิธีลดต้นทุนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ประกอบการส่วนใหญ่ในพื้นที่นี้ ใช้วิธีนี้ในการลดค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานภายนอก สอดคล้องกับแนวคิดในงานวิจัยของ นราทิพย์ ชุตินวงศ์ (2547) ซึ่งพูดถึงการลดต้นทุนในธุรกิจขนาดเล็กโดยการใช้แรงงานจากสมาชิกในครอบครัว การทำเช่นนี้ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถควบคุมต้นทุนได้ดีขึ้น และทำให้กระบวนการผลิตไม่ถูกระทบจากปัจจัยภายนอกมากเกินไป ผู้ประกอบการในพื้นที่มีการวางแผนขายปลาหลายรูปแบบ เช่น การขายปลาตามขนาดที่ตลาดต้องการ หรือการขายตรง ซึ่งเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงลูกค้าและเพิ่มรายได้ สอดคล้องกับแนวคิดในงานวิจัยของ Béné and Friend (2011) ที่กล่าวถึงการเพิ่มมูลค่าในธุรกิจการประมงขนาดเล็ก โดยการพัฒนาแผนการตลาดที่หลากหลายและการสร้างเครือข่ายตลาดเพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าใหม่ ๆ และเพิ่มความยั่งยืนในธุรกิจ ส่วนการบันทึกค่าใช้จ่ายและติดตามราคาสินค้า เป็นวิธีการที่ดีในการควบคุมต้นทุนและทำให้ผู้ประกอบการสามารถคาดการณ์ผลตอบแทนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งตรงกับแนวคิดของ ฐาปนา ฉินไพศาล (2555) ที่พูดถึงการจัดการการเงินในธุรกิจเกษตร ซึ่งการติดตามต้นทุนและผลตอบแทนจะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถปรับกลยุทธ์ได้ทันเวลาและลดความเสี่ยงจากการผันผวนของตลาด และการพึ่งพาวัสดุที่นำเข้าทำให้ต้นทุนสูง จากการวิจัยพบว่า มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการพึ่งพาวัสดุที่นำเข้า โดยเฉพาะอาหารปลา ซึ่งทำให้ต้นทุนการผลิตขึ้นอยู่กับราคาตลาดภายนอก การพึ่งพาผู้จำหน่ายภายนอกอาจเพิ่มความเสี่ยงหากราคาวัสดุหรืออาหารปลาเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ เลียนนงค์ (2562) ที่กล่าวถึงการบริหารต้นทุนที่เกิดจากปัจจัยภายนอก เช่น ราคาวัตถุอุปกรณ์และอาหารที่เพิ่มสูงขึ้น ส่วนการที่ผู้ประกอบการขาดการใช้เทคโนโลยี เช่น เครื่องตรวจวัดคุณภาพน้ำ และการขาดการฝึกอบรมในด้านการจัดการและเทคโนโลยี เป็นข้อจำกัดที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการผลิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ Oulatham (2020) ที่กล่าวถึงการใช้เทคโนโลยีในระบบการเลี้ยงปลา เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและสามารถลดต้นทุนในการผลิตได้ โดยการใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัยจะช่วยให้การบริหารจัดการฟาร์มมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนการสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานที่

เกี่ยวข้อง เช่น การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการลดต้นทุนและการจัดการฟาร์มอย่างยั่งยืน เป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาธุรกิจการเพาะเลี้ยงปลานิล สอดคล้องกับแนวคิดในงานวิจัยของ Best (1977) ที่กล่าวถึงบทบาทของหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ในภาคผู้ประกอบการ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถใช้เครื่องมือและเทคนิคใหม่ ๆ ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารจัดการ และการพัฒนาแผนตลาด โดยการสร้างเครือข่ายตลาดที่กว้างขึ้น เช่น การส่งออกหรือการเจาะตลาดเฉพาะกลุ่ม เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการเพิ่มศักยภาพในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Vajargah (2021) ที่กล่าวถึงการสร้างโอกาสทางการตลาดและการเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิต เพื่อเพิ่มผลกำไรและความยั่งยืนในธุรกิจผู้ประกอบการ สรุปว่า กลยุทธ์และวิธีการจัดการต้นทุนที่ผู้ประกอบการในแขวงหลวงพระบาง สามารถเชื่อมโยงกับแนวคิดทางทฤษฎีหลายประการ เช่น การใช้แรงงานในครอบครัวเพื่อลดต้นทุน การวางแผนการขายและการสร้างเครือข่ายตลาด การบันทึกค่าใช้จ่ายและติดตามราคาสินค้า การขาดการใช้เทคโนโลยี และการสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทั้งหมดนี้สามารถช่วยให้ผู้ประกอบการบริหารจัดการต้นทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพิ่มศักยภาพในธุรกิจการเพาะเลี้ยงปลานิล

แนวทางในการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตต่อการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การเพาะพันธุ์ปลาด้วยตนเอง เป็นหนึ่งในแนวทางที่สามารถลดต้นทุนเพราะจะลดการพึ่งพิงจากแหล่งภายนอก เช่น การซื้อพันธุ์ปลา ซึ่งสามารถมีผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงราคาหรือการขาดแคลนพันธุ์ปลาที่มีคุณภาพ การเพาะพันธุ์เองยังช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถคัดเลือกพันธุ์ที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่การเพาะเลี้ยง สอดคล้องกับแนวคิดของ Pascual et al. (2009) ที่กล่าวถึงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในอุตสาหกรรมการประมงโดยใช้พันธุ์ปลาที่เพาะขึ้นเองเพื่อควบคุมคุณภาพและลดต้นทุนการจัดหาพันธุ์ ส่วนการจัดสรรสถานที่เลี้ยงที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสะดวกในการเข้าถึงและการลดความเสียหายจากสิ่งแวดล้อม เช่น น้ำท่วม หรือปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เป็นการลดต้นทุนที่อาจเกิดจากความเสียหายและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตได้ สอดคล้องกับ ทฤษฎีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ที่กล่าวถึงการเลือกทำเลที่ตั้งในการทำการเกษตรเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (FAO, 2014) และการสนับสนุนจากภาครัฐและการควบคุมราคาสินค้า โดยภาครัฐสามารถช่วยให้ผู้ประกอบการมีความมั่นคงในรายได้และสามารถวางแผนการผลิตได้ดีขึ้น โดยเฉพาะในช่วงที่ราคาสินค้าผันผวน ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจจากการตลาดที่ไม่เสถียร และช่วยลดต้นทุนการผลิตระยะยาว สอดคล้องกับแนวคิดของ Birkhaeuser et al. (1991) ที่กล่าวถึงบทบาท

ของภาครัฐในการจัดการตลาดผู้ประกอบการ เพื่อเสถียรภาพในราคาสินค้าและส่งเสริมการผลิตที่ยั่งยืน นอกจากนี้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น สะพานและการปรับปรุงเส้นทางการขนส่งสามารถลดต้นทุนในการขนส่งและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงตลาด ส่งผลให้ผู้ประกอบการสามารถขายปลาของตนได้ในราคาที่ดีขึ้น และยังช่วยเพิ่มความยั่งยืนของธุรกิจการเพาะเลี้ยงปลานิลในระยะยาว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสอดคล้องกับแนวคิดของ Schwab and Call (1993) ที่กล่าวถึง การสร้างเครือข่ายการขนส่งที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ธุรกิจผู้ประกอบการสามารถลดต้นทุนและเพิ่ม การเข้าถึงตลาด และการศึกษาหาความรู้และฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ ของการเพาะเลี้ยงปลานิลเป็นสิ่ง สำคัญที่จะช่วยพัฒนาทักษะการจัดการการใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการ จัดการฟาร์ม การอบรมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น เครื่องตรวจวัดคุณภาพน้ำและวิธีการ ดูแลรักษาปลาอย่างเหมาะสม จะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตได้ แนวคิดนี้ สอดคล้องกับการฝึกอบรมที่เน้นการใช้เทคโนโลยีและการบริหารจัดการฟาร์ม (FAO, 2017) ส่วนการ ใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้วัสดุที่สามารถหาจากในพื้นที่ หรือการร่วมมือ กับผู้ประกอบการอื่น ๆ ในการลดต้นทุนการผลิต เช่น การรวมกลุ่มในการซื้อวัสดุหรืออาหารปลา จะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถควบคุมต้นทุนได้ดีขึ้น โดยลดต้นทุนการจัดหาวัสดุหรืออาหารที่มี ราคาสูงและปรับการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางนี้สามารถเชื่อมโยงกับ ทฤษฎี การทำงานร่วมกันในชุมชน (Community-based management theory) ที่เน้นการใช้ ทรัพยากรร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในระยะยาว สรุปว่า แนวทางในการลดต้นทุนและเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตปลานิลระยะซึ่งในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง ที่ได้กล่าวถึง มีความสอดคล้อง กับแนวคิดทางทฤษฎีและงานวิจัยหลายประการ โดยการใช้กลยุทธ์ที่ผสมผสานกัน ทั้งการใช้ ทรัพยากรในชุมชน การใช้เทคโนโลยี การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การฝึกอบรม และการสนับสนุน จากภาครัฐ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตได้อย่างยั่งยืนและลดต้นทุน ในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ เช่น

1. แนวทางพัฒนาการเพาะเลี้ยงปลานิลระยะซึ่ง คือ การใช้ข้อมูลจากงานวิจัยในการพัฒนา วิธีการเพาะเลี้ยงปลานิลระยะซึ่งให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การเลือกสถานที่เหมาะสม การปรับ คุณภาพน้ำ และการจัดการอาหารเพื่อลดต้นทุนการผลิต

2. การวางแผนและกำหนดนโยบาย โดยนำผลการวิจัยไปสนับสนุนการวางแผนหรือกำหนดนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การควบคุมราคาตลาด การสร้างระบบสนับสนุนผู้ประกอบการ หรือการปรับปรุงกฎระเบียบในเขตเลี้ยงปลา

3. การสร้างโครงการพัฒนาชุมชน โดย พัฒนาชุมชนผู้ประกอบการด้วยโครงการส่งเสริมความรู้และทักษะ เช่น การฝึกอบรมการจัดการฟาร์มปลานิลแบบมืออาชีพ รวมถึงการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการตลาดและการจัดการต้นทุน และการสนับสนุนการก่อตั้งกลุ่มผู้ประกอบการหรือสหกรณ์ เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองในตลาด

4. การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการสร้างแผนอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำโขงที่อาจได้รับผลกระทบจากการเพาะเลี้ยงปลา

5. การสนับสนุนด้านการตลาด เช่น ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ปลานิลในฐานะสินค้าคุณภาพของพื้นที่ โดยพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย

6. การยกระดับความรู้และความเข้าใจของผู้เกี่ยวข้อง โดย จัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงปลานิลตามหลักวิชาการและแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืน และเผยแพร่ให้กับผู้ประกอบการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง เช่น

1. ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยสิ่งแวดล้อม โดยวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพน้ำในแม่น้ำโขงในแต่ละฤดูกาล เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพของปลานิลและประสิทธิภาพการผลิต

2. การเพาะพันธุ์และพัฒนาสายพันธุ์ เช่น ศึกษาวิธีการเพาะพันธุ์ปลานิลที่ให้ผลผลิตสูง โดยเน้นความทนทานต่อโรคและสิ่งแวดล้อม

3. พัฒนาวิธีการเพาะเลี้ยงปลาที่มีประสิทธิภาพสูง เช่น ทดลองวิธีการเพาะเลี้ยงปลานิลด้วยเทคโนโลยีหรือนวัตกรรม เช่น การใช้วัสดุที่เหมาะสมสำหรับกระชัง การจัดการอาหารแบบลดต้นทุน และการใช้พลังงานทางเลือกในฟาร์ม

4. ผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจ เช่น วิเคราะห์ผลกระทบของการเลี้ยงปลานิลกระชังต่อชุมชนท้องถิ่นในแง่ของรายได้ สวัสดิการ และคุณภาพชีวิต และสำรวจความพร้อมของผู้ประกอบการในพื้นที่สำหรับการปรับตัวไปสู่การผลิตอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

กระทรวงกลาโหมและป่าไม้. 2562ก. **แผนพัฒนากสิกรรม ป่าไม้ และพัฒนาชนบท 5 ปี ครั้งที่ 9 (2021-2025)**. นครหลวงเวียงจันทน์: กระทรวงกลาโหมและป่าไม้.

_____. 2562ข. **แนวทางการพัฒนาทักษะและความรู้ในอาชีพเกษตรกรรม**.

นครหลวงเวียงจันทน์: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์การเกษตร กระทรวงกลาโหมและป่าไม้.
ก้องเกียรติ จันทองแก้ว, วุฒเมธี วรเสริม และ เหล็กไพล จันทะบุตร. 2563. **ศึกษาการเลี้ยงปลานิล**
ในกระชังภายใต้เกษตรพันธสัญญา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 44-52.

กองนโยบายและยุทธศาสตร์พัฒนาการประมง. 2561. **ต้นทุนและ ผลตอบแทนการเลี้ยงปลานิลใน**
บ่อดิน จังหวัดเชียงราย ปี พ.ศ. 2561. นครหลวงเวียงจันทน์: กลุ่มเศรษฐกิจการประมง กอง
นโยบายและยุทธศาสตร์พัฒนาการประมง.

เกตุณภัส ศรีโพธิ์จันทร์, ณรงค์ กมลรัตน์, วิจิตรา ชัยมงคล และ วิชาญ อิงศรีสว่าง. 2558. **ต้นทุน**
และผลตอบแทนการเลี้ยงปลานิลในกระชังในจังหวัดสกลนคร. แก่นเกษตร,
43(ฉบับพิเศษ 1), 588-594.

แก้วดวง ดิวง และ กุลธิดา ทองอ่อน. 2564. **การประเมินศักยภาพการผลิตปลานิลในกระชังบริเวณ**
แม่น้ำโขง. วารสารการเกษตรและการประมง, 13(2), 120-132.

ฐาปนา ฉื่นไพศาล. 2555. **การจัดการการเงิน**. กรุงเทพฯ: ยงพลเทรดดิ้ง.

ณรงค์ เลี่ยนยงค์. 2562. **การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปลานิลในกระชังในแม่น้ำ**
เจ้าพระยา จังหวัดอ่างทอง. เอกสารวิชาการฉบับที่ 1/2562. อ่างทอง: สำนักงานประมง
จังหวัดอ่างทอง.

ณัฐธินันท์ เอื้อศิลป์ และ ช่อพกา ดวงมณี. 2564. **ต้นทุนและผลตอบแทนของการเพาะเลี้ยงปลานิล**
ใน กระชังในแม่น้ำโขง (จังหวัดหนองคาย) ระหว่างปีการผลิต 2562. วารสารบริหารธุรกิจ
เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร, 16(3), 144-162.

นพกร พุทธิวิโรจน์วงศ์ และ นิธิวดี บุญมาก. 2549. **แนวทางการจัดการการเลี้ยง ปลาตะเพียนใน**
กระชัง: กรณีศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดตรัง. ตรัง: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการ
ประมง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตตรัง.

นราทิพย์ ชูติวงศ์. 2547. **ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาค**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปาริชาติ พะกะยะ. 2545. **การจัดการการผลิตและผลผลิตของผู้เลี้ยงปลานิลในกระชัง ในจังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พัชรารวลัย ศรียะศักดิ์, สุพันธุ์ณี สุวรรณภักดี และ พรพิมล พิมลรัตน์. 2563. ความรู้และกลยุทธ์ของเกษตรกรในการจัดการโรคปลานิล ที่เลี้ยงในกระชังในแม่น้ำสงคราม. **วารสารเกษตร**, 36(3), 387-396.
- ลำไย มากเจริญ. 2560. **การบัญชีต้นทุน**. กรุงเทพฯ: ทริบเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2552. **ศักยภาพการผลิตและการตลาดปลานิล** (เอกสารวิจัยเศรษฐกิจ การเกษตร เลขที่ 119). กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- สิทธิชัย สะทะโชติ, เกตุณภัส ศรีไพโรจน์, อรพินท์ จินตสถาพร และ ศรีน้อย ชุ่มคำ. 2563. ต้นทุนผลตอบแทนการเลี้ยงปลานิล (*Oreochromis niloticus*) ในจังหวัดสกลนคร. **แก่นเกษตร**, 48(4), 727-732.
- อภิชาติ ศรีสอาด. 2556. **แบบอย่างและแนวทางการลงทุนเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดยุคใหม่สร้างเงินล้าน**. กรุงเทพฯ: นาคาอินเตอร์.
- อภินันท์ สุวรรณรักษ์. 2561. **การเพาะเลี้ยงปลาบงพื้นที่สูง**. เชียงใหม่: คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- อุดม พรคำเพ็ง. 2544. **คู่มือการเรียนการสอนวิชาการเลี้ยงปลา**. นครหลวงเวียงจันทน์: มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว.
- อุดม เรืองนพคุณ. 2552. **การเพาะพันธุ์และการเลี้ยงปลานิล : ทฤษฎีปลานิล**. กรุงเทพฯ: อักษรสยามการพิมพ์.
- Al-Faisal, A. & Mutlak, F. 2014. First record of the Nile tilapia *Oreochromis niloticus* (Linnaeus, 1758), from the Shatt Al-Arab River, Southern Iraq. **Mesopotamian Journal of Marine Sciences**, 29(1), 45-50.
- Baird, I. G., Flaherty, M. S. & Baird, I. G. 2005. Mekong River Fish Conservation Zones in Southern Laos: Assessing Effectiveness Using Local Ecological Knowledge. **Environmental Management**, 36(3), 439-454.
- Béné, C. & Friend, R. M. 2011. Poverty in small-scale fisheries: old issue, new analysis. **Progress in Development Studies**, 11(2), 119-144.
- Best, J. W. 1977. **Research in Education**. New Jersey: Prentice hall Inc.
- Bhujel, R. C. 2000. A review of strategies for the management of Nile tilapia (*Oreochromis niloticus*) broodfish in seed production systems, especially hap-based systems. **Aquaculture**, 181(1), 37-59.

- Birkhaeuser, D., Evenson, R. E. & Feder, G. 1991. The Economic Impact of Agricultural Extension: A Review. **Economic Development and Cultural Change**, 39(3), 607-650.
- Chavan, B. 2012. An overview of Nile Tilapia (*Oreochromis niloticus*) and low cost feed formulation technique for its culture. **Advances in Aquatic Ecology**, 6, 264-284.
- FAO. 2014. **Guidelines for Sustainable Aquaculture Development: Aquaculture and Sustainable Resource Management**. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO).
- _____. 2017. **Training for Sustainable Aquaculture: Innovations in Farming Practices**. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO).
- Oulaitham, L. 2020. **Nile Tilapia Fingering Production in Cages**. Ministry of Agriculture and Forestry in Laos.
- Pascual, M. A., Berkes, F. & Pinkerton, E. 2009. The role of indigenous knowledge in fisheries management: Case studies from Canada and the Philippines. **Marine Policy**, 33(1), 79-89.
- Schwab, K. & Call, P. 1993. The role of infrastructure in economic growth: Transportation and distribution. **Journal of Infrastructure and Economic Development**, 10(2), 65-78.
- Southeast Asian Fisheries Development Center (SEAFDEC). 2022. **Fisheries Country Profile: Lao PDR**. [Online]. Available <http://www.seafdec.org/fisheries-country-profile-lao-pdr/> (January 9, 2024).
- Vajargah, M. F. 2021. A review of the physiology and biology of Nile tilapia (*Oreochromis niloticus*). **Aquaculture Research**, 10(6), 244-246.
- World Wide Fund For Nature (WWF). 2564. ข้อมูลทั่วไปของแม่น้ำโขง. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา https://www.wwf.or.th/what_we_do/wetlands_and_production_landscape/mekongriver/ (1 มกราคม 2567).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์การวิจัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การจัดการต้นทุนการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

โดย นางสาว ดาลาเพชร สุขชี

นักศึกษาปริญญาโท สาขาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร

คณะผลิตกรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้

แบบสัมภาษณ์เลขที่

วัน เดือน ปี

ส่วนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล ของผู้ประกอบการ :

ที่อยู่ ตำบล เมือง

จังหวัด เบอร์โทรศัพท์

2. อายุ: ปี

3. สัญชาติ:

4. สถานภาพ:

5. ระดับการศึกษา:

6. สมาชิกในครอบครัว: คน

7. ระยะเวลาประกอบอาชีพ (เลี้ยงปลานิล): ปี

8. จำนวนกระชังที่ใช้เลี้ยงปลา: กระชัง

9. งบที่ใช้ลงทุน: บาท

10. รายได้ต่อปี: บาท

11. กำไรต่อปี: บาท

12. แหล่งเงินทุน:

- ส่วนตัว
- สถาบันการเงิน/เงินกู้
- หน่วยงานรัฐ
- อื่น ๆ (โปรดระบุ):

ส่วนที่ 2: คำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบต้นทุนหลักที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แขวงหลวงพระบาง

1. ต้นทุนการเลี้ยง
 - ต้นทุนหลักที่ท่านต้องใช้ในการเพาะเลี้ยงปลานิลมีอะไรบ้าง?
 - ในแต่ละเดือน ต้นทุนส่วนใหญ่เกิดจากค่าใช้จ่ายใด (เช่น ค่าอาหาร, ค่าพันธุ์ปลา, ค่าจ้างแรงงาน) ?
 - ต้นทุนที่สูงที่สุดในกระบวนการเพาะเลี้ยงคืออะไร?
2. ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการจัดการต้นทุน
 - คุณคิดว่าปัจจัยใดบ้างที่มีผลกระทบต่อการจัดการต้นทุนในการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชัง (เช่น สภาพอากาศ การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม) ?
 - คุณมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในตลาดหรือเศรษฐกิจที่มีผลต่อการจัดการต้นทุนหรือไม่?
3. ปัญหา และ ความท้าทายในการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชัง
 - ปัญหาด้านต้นทุนหรือการเงินที่ท่านพบเจอมีอะไรบ้าง?
 - การเปลี่ยนแปลงระดับน้ำในแม่น้ำโขงส่งผลกระทบต่อเลี้ยงปลาอย่างไร?
4. การสนับสนุนจากภายนอก
 - คุณได้รับการสนับสนุนหรือความช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐหรือองค์กรใดบ้าง?
 - คุณคิดว่าการสนับสนุนด้านใดที่จำเป็นที่สุดสำหรับผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลานิล?

ส่วนที่ 3: คำถามเกี่ยวกับกลยุทธ์และวิธีการจัดการต้นทุนที่ผู้ประกอบการในแขวงหลวงพระบางนำมาใช้

1. กลยุทธ์การจัดการต้นทุน
 - คุณมีการวางแผนกลยุทธ์การจัดการต้นทุนอย่างไรในการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชัง?
 - คุณใช้วิธีการใดในการลดต้นทุนการผลิต? (เช่น การเลือกใช้อัตราการเลี้ยงที่มีต้นทุนต่ำกว่า)
 - คุณมีการเปรียบเทียบต้นทุนกับผลผลิตอย่างไร?
2. การบริหารจัดการต้นทุน
 - คุณมีวิธีการจัดการต้นทุนอย่างไรเพื่อให้มีประสิทธิภาพ?
 - คุณมีการใช้ทรัพยากรในชุมชน เช่น แหล่งอาหารจากธรรมชาติหรือแรงงานในครอบครัวช่วยลดต้นทุนได้หรือไม่?

- คุณใช้เทคนิคใดในการเพาะเลี้ยงปลานิลเพื่อเพิ่มผลผลิต?
- คุณมีการตรวจสอบคุณภาพน้ำและสภาพแวดล้อมอย่างไร?
- คุณมีการใช้เทคโนโลยีหรืออุปกรณ์ใดในการช่วยในการเพาะเลี้ยงหรือไม่?
- คุณมีวิธีการติดตามและควบคุมต้นทุนอย่างไร? (เช่น การบันทึกค่าใช้จ่าย)
- คุณมีการฝึกอบรมหรือการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการต้นทุนหรือไม่?

ส่วนที่ 4: คำถามเกี่ยวกับแนวทางในการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างยั่งยืนต่อการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชัง

1. มุมมองต่อความยั่งยืน
 - คุณมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงปลานิลในกระชังในอนาคต (ระยะยาว)?
 - คุณมีแนวทางใดบ้างที่ช่วยให้การเพาะเลี้ยงปลานิลของท่านสามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน?
2. แนวทางลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
 - คุณมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาหรือปรับปรุงการเพาะเลี้ยงปลานิลในพื้นที่นี้
อย่างไร?
 - คุณมีแนวทางอื่น ๆ ที่คุณคิดว่าจะช่วยผู้ประกอบการลดต้นทุนหรือเพิ่มผลผลิตได้
หรือไม่?
 - คุณมีข้อเสนอแนะอะไรสำหรับผู้สนใจในการเพาะเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง?
 - คุณคิดว่าการสนับสนุนจากหน่วยงานใดที่สามารถช่วยพัฒนาการเพาะเลี้ยงปลานิลได้
หรือไม่?

ขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ที่สละเวลาให้ข้อมูล หากคุณมีข้อสงสัย
หรืออยากเพิ่มเติมข้อมูลสามารถติดต่อผู้วิจัยได้

ภาคผนวก ข

ภาพประกอบการวิจัย

ภาพผนวกที่ 1 อาหารปลานิลเล็ก และ อาหารปลานิลใหญ่ ที่นำเข้ามาจากประเทศจีนโดยตรง
ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2567

ภาพผนวกที่ 2 กระชังปลาที่บ้านช่างไห เมืองปากอู แขวงหลวงพระบาง
ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2567

ภาพผนวกที่ 3 กระชังปลาที่บ้านพรชัย นครหลวงพระบาง แขวงหลวงพระบาง
ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2567

ภาพผนวกที่ 4 กระชังปลาที่บ้านแสนสุข นครหลวงพระบาง แขวงหลวงพระบาง
ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2567

ภาพผนวกที่ 5 กระชังปลาที่บ้านด่าน เมืองจอมเพชร แขวงหลวงพระบาง
ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2567

ภาพผนวกที่ 6 กระชังปลาที่บ้านจ่านใต้ เมืองจอมเพชร แขวงหลวงพระบาง
ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2567

ภาพผนวกที่ 7 กระชังปลาที่บ้านปากหลิ่ง เมืองจอมเพชร แขวงหลวงพระบาง
ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2567

ภาพผนวกที่ 8 ลงพื้นที่เก็บข้อมูล (สัมภาษณ์) จากรายที่ 1 และรายที่ 2 ที่บ้านช่างไห เมืองปากอู
แขวงหลวงพระบาง ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2567

ภาพผนวกที่ 9 ลงพื้นที่เก็บข้อมูล (สัมภาษณ์) จากรายที่ 3 ที่บ้านพรชัย นครหลวงพระบาง แขวงหลวงพระบาง ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2567

ภาพผนวกที่ 10 ลงพื้นที่เก็บข้อมูล (สัมภาษณ์) จากรายที่ 4 ที่บ้านแสนสุข นครหลวงพระบาง แขวงหลวงพระบาง ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2567

ภาพผนวกที่ 11 ลงพื้นที่เก็บข้อมูล (สัมภาษณ์) จากรายที่ 5 ที่บ้านด่าน
เมืองจอมเพชร แขวงหลวงพระบาง ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2567

ภาพผนวกที่ 12 ลงพื้นที่เก็บข้อมูล (สัมภาษณ์) จากรายที่ 6 ที่บ้านจ่านใต้
เมืองจอมเพชร แขวงหลวงพระบาง ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2567

ภาพผนวกที่ 13 ลงพื้นที่เก็บข้อมูล (สัมภาษณ์) จากรายที่ 7 ที่บ้านปากหลิ่ง เมืองจอมเพชร
แขวงหลวงพระบาง ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2567

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	Mrs. Dalaphet SOUKKHY
เกิดเมื่อ	22 May 1991
ประวัติการศึกษา	2002 Elementary Pak Xueng, Lao PDR Luangprabang “Lao PDR” 2008 Primary Santiphab, Lao PDR Luangprabang “Lao PDR” 2010 Secondary Christian School International (Philippines) UP, Los Baños, Laguna 2014 Bachelor of Science in Fishery Education Laguna State Polytechnic University Brgy. Malinta, Los Baños, Laguna in the Philippines
ประวัติการทำงาน	2014-Present Northern Agriculture and Forestry College